

2

חיים חתיל

פעולות המשלחת הארצישראלית לשאריית תפליטה, 1945-1949 (א)

הסקירה, המתבססת כאן לראשונה, נכתבה לפני יותר משלושים שנה על ידי ד"ר חיים חתיל בראשית קיץ 1969, מיד אחרי שובו ארצה משליחותו בת ארבע וחצי השנים בגרמניה. סמך לגמר מלחמת-העולם השנייה, בסוף שנת 1945, נחמנה ד"ר חיים חתיל לדאש, "פולגת הסעד" מטעם המסוכנות היהודית שיצאה לגרמניה במסגרת אונר"א - ארגון הסיוע של האומות המאוחדות (United Nations Relief and Rehabilitation Administration). לאחר תקופת מדינת ישראל נחמנה לקונסול ישראל בפני שלטונות הניבוי-גרמניה והמשורר לפעול במחנות העקורים של היהודים בגרמניה עד לחיסולם ב-1949. הסקירה על הפעולה שלחיל במשך ארבע וחצי שנים נכתבה תוך ידיעה המשמעות הפוליטית והחיסורית של האירועים שהתרחשו ב"חזית השנייה" של זמאבק יליצמאית והיא משקפת את תוצאותיה תוך גיחותיה והערבות כפי שנופצוהו או בעיני רוחה הסקירה נכתבה ברוח ובשפת, כמעט ללא מחוקות. בין המסקנות הרבים שמילא בחייו - בתנועה החלוצית, בעבודה המוציאה לאור, בפעילות תרבותית ומסחרית, באיגוד המקצועי, במדיניות חוץ ומים ובספרות - ראה ד"ר חיים חתיל את פעילותו במחנות-העקורים בגרמניה כשיא הפעילות בחייו. בשנותיו האחרונות נחמנה לחלום את הסף בהינעו כתיבת ספר מקיף על נחמנה ואף חתל בתיבת החומר לעבודה זו, אלא שלא זכה לסיים את המלאכה.

חיים חתיל (תקופה) ילי גולד ב-1905 במוראביה שבצ'כוסלובקיה. בגיל צעיר חתל למעלה בתנועה הציונית החלוצית ועלה ארצה יחד עם החלוצים, שהולמו את קיבוץ בבל-חיים. יצא בשליחות לוינה ולאחר-מכן לפראג והפך לחייה אהה תרבותית ומרביתו בתנועה הציונית ובמחנה ארץ-ישראל העובדת עם עלות היסלר לשלטון בגרמניה קיבל על עצמו את ניהול הגלשנה המוציאה לאור של הקהילה היהודית בפראג, ששימלה בפעילות מברמניה. קיים חוסים הדוקים עם התנועה המוציאליסטית בצ'כוסלובקיה ובראשיתיה והוקרה לכתוב בנושאים ציוניים וכלליים. ספרו, "גושא ההגשמה", על דרכה של תנועת השלח, תצוינת, וכה לחמשה בשנות שנותו. עם הכובש פראג בראשית 1939 חתילט ששלח ללונדון לצ'כוסלובקיה. התמנה מל-1942 מל בטובנה היהודית (בליטה העלת) ולאחר מכן ב"חזית" הפועל של הסודרות העובדים. ב-1951 עבר למש"ד-חמון כמחלק מחלקת החסות, מנהל משלחת השילומים בגרמניה, שגורר בארצות סקאנדינאביה ובשנים

7
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

במסגרת המכון ליהדות זמננו באוניברסיטת העברית בירושלים ערך יחמון קפול מחקר על פעולותיו וקורותיה הציוניות והמסחריות של "קבוצת ברגסון", שיוזמה של החציל בארצות-הברית בימיו מלחמת-העולם השנייה. דגש מיוחד מושם בהיסתרים של אנשי המשלחת עם מנהיגיה של אונר"א, יהודים ולא-יהודים.

תעודות

- ירחמאל כחה, מנהיג-הבריחה היהודית בירושלים. דך בתעודה משנת 1942 הקשורה לראשית פעילות המוצעה היהודית בצרפת-הנכבשה ומשמכבה ביתו לבחון את יחסי המנהיגות היהודית. ביניה לבין עצמה והיחסים עם שליטות וישי.
- עטימא סקורל, חכר קיבוץ כפר גלום, שירת בצבא ארצות-הברית במלחמת-העולם השנייה. אנה מפרסמים כאן תלך נוסף ממכתובלי ששלח אן, למשפחתו (ראת, "לקיט מדישתי" נ"י), בהם הוא מתאך את פניחוליו עם ניצולי-המחנות מל לאחר השחרור וקשריו עם גרעין של חלוצים צעירים שתקופו את "קיבוץ בוכנוואלד" בחוותו של אחד מראשי הנאצים.

ספרים

- ירחיש כפלי, חכר קיבוץ לוחות-הכיתה המצוי אשוויץ, מביא בקורות על ספור של האנס לאנגביץ, תאגשים באושוויץ" שהופיע בגרמניה, תולק על מיספר תיאורים ומסקנות המצויים בויכוח זה שעומד לחייה מתורגם לשפת אחרות.
- שמואל קרקובסקי, מ"די-ושים", קעיון בספור דב-הנמחה של החוקר הפולני צ'סלאב לוצלאק על התיכטים והכלליים של פולין הנכבשה, כותב הסקירה מתרכז בסעיפים הדונים ביהודים, שעציינים בעיקר: רצח עם; שור רכוש; ניצול כוח-עבודה; חס האוכלוסיה הפולנית ליהודים; התנהגות יהודים ואוהדים גרמנים לפסולי הנגה.

תגובות

- ש. אבני, שרת חכר התנהגות הראשית של הנודע הציוני ברוסקיה ואפיר ציון, מביא ומעיר הערות למאמרה של חנה נמון-אשכולי, "תוכנית סראטני-סמריה - תוצאות הגלת או חונאה" ("ליקוט מורש"י" נ"י) חתלק על אחדות ממסקנותיה.

שמחה
משה
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

במחנה עולים חזרו זה של מדינת גרמניה אשר חזלה להיות מדינת היהודים. במגיל הברית ומשקי שליש, הוא ממגל ופליטים הנעקרים. עם סיום המלחמה שיתרו בשטחים הנכבשים המשוחזרים כשישה מיליונים בני לאומים אחרים. בקליקם כלואים במחנות-הריכוז, בחלקם בחירות של עבודת-כפייה בצורת זו או אחרת. יצגבאות המצבים ואונר"א, הארגון הבינלאומי לסעד ולשקום, ראו את-תפקידם הראשי בתחנות עקורים אלה לארצות מולדתם ואמנם מפעל התאסטרטגיה העניין הזה והצלה למעלה מן המשוער. תוך החדשים מספר החזרה למדינת המשפחה ומבלי שתנועה עמים כבירה זו תגרום למגופות, נפי חששו לציוע המשימה ומבלי שתנועה עמים כבירה זו תגרום למגופות, נפי חששו תחילה. אולם עם סיום תרפאטראציה רומבנית בסתיו 1945, נשארו עררין בגרמניה כשמונה מאות אלף עקורים אשר לא יכלו או לא רצו לחזור למולדתם. בעקרים זהו אלה אנשים אשר חששו לחזור לארץ בעלת משטר קומוניסטי או קודם לקומוניזם. היו אלה באלשים, אוקראינים, יוגוסלאבים, פולנים וכו'. פליטים אלה שוינו במחנות מיוחדים והחזקו על-ידי אונר"א. תקנות אונר"א אמנם הוצאו לפעל מפעל משפחה-פועלה עם הנאצים, אך תקנה זו חלה רק על משפחה-פועלה פליליים וגם במקרים האלה הארגון היה חייב להתייח את פטילתו של הפליט. יוכלו איפוא, כי מרבית העקורים לא נמנו דווקא על קורבנות הנאצים.

שארית הפליטה

בין פליטים אלה היוו פליטים ויהודים חטיבה מיוחדת בגודלם. ארגומניה היו באזור הכבוש האמריקני למעלה מארבעים אלף פליטים יהודים. כונה בערך היה מספרם גם כנה השחורה, הוצי שנה לפני כפי בואנו, אלא שביחייים חלו המצרות במרב האוכלוסיה. כשבצאות השחורות כבשו את גרמניה העמריכה מצאו במחנות רובם פליטים של כלואים. באזור הכבוש האמריקני היו היהודים הגדולים ביותר. כראבאן על-ידי מינכן (למעשה לא היה דאכאו מחנה אחד, אלא שורה של מחנות-ריכוז בקרף של 50 ק"מ בערך מטביב למינכן), בוכנוואלד על-ידי וייסאר, בפולדורף, בפולטובינו ובאוארה הצפונית במאטאטאון. באוסטרליה עלוהם נוספו מחנות רבים קטנים יותר אשר לא תגיעו לפירסום כה רב כראבאן או בוכנוואלד. כל אחד מן הריצולים תלויים היו לו חיי מנוי לא פעם אחד וכל אחד הודח על חיוי לשירות של נוסם או לציוף של מקרי מזל. אך אם נוסם במבט רטר ספקטיבי, להגדיר את הגורמים אשר חזרו וקיימו את שרדי תפליטים ואלה, הרי נמצא כי ניצול קודם כל אנשים או קבוצות אשר הגיעו למחנות-הריכוז בשלבים המאוחרים של המלחמה, עם פניו גישאות במזרח אירופה וכן אנשים אשר עברו עבודת-פד במשיה המלחמתית והרביבת מביצתם נשארו בחיים בעיקר החוקים ברובם וכאשרים, אלה אשר חזרו לברחיהם הפיסיים או תעפיים למדי במבחי עבודה חמרים ולא נשברו בתם, אלה אשר לא חלו, אלה אשר גם בנואים האינשים של מחנות-הריכוז דעו לישפור על היציגה אלמנטרית, אלה אשר ידעו לחטיל על עצמם ועל משפחת חמורת ורחם לא רפתה רעומם לא נטרפה עליהם — זאלה אשר ידעו, להסתדר" בעבודת קלה יותר ולנשאור את העבודה תקשה לאתרים,

אך מוסדות אלה היו כמאנים וחוחם שלטונם מצומצם ביותר, באשר כל החלשותיהם טענות היו אישור מטעם שלטונות הכיבוש. גוע והאודגים הששל עד עפר. העם הגרמני לא נשא את סבל ואת מפלתו בגאווה. כשם שבסקופה גאווה היו עברים לשטייתיהם. כן היו עתה מוכנים לשרת את אודוניהם החודשים. התוצרה כבדה אשרד ויחה כנראתם טבוטה עמוק בדמם. הם התחמפו לכבישים היפשו את חסותם. דיברו ביגע על התגמם מאתמל, אשר לכבודה רגילים היו קהרע השחזרלו לעורר רגשי חמלים קצנים וסבלם. עם זאת רחוקים היו מכל התוריר-השחבה אמתיים; הם לא עשו את חשבון נפשם. הם לא חיספו במעשיהם, אלא ראו בגורלם רק את האסון שבהם עליהם באשמת חולת; חלילה לא באשמתם רם. לא קשה בתוכם שום תנועה אשר תחפש עורכים חודשים. לא חל קופנה ברוחם. התנועות הפוליטיות אשר קמו מחדש לא היו אלא המשך לאותו התנועה אשר היו קיימת לפני שהיטלר וגרע קמו לשלטון, אשר פשטו את הריגל מומן, ואשר בחוסר חזון, חוסר העזה וחוסר און גרמו לאסון הידירדות גרמניה למדלון ואחרית אירופה כרזה. תנועות אלו, על מנהיגיהן וכושוליהם, קמו ככל רפאים בתוך החלל הריק, כאשר שלטונות הכיבוש חפשו ללא-תוצאות אחרי גורמים ציבוריים שאפשר יהיה למסור להם חלק בשלטון והעצמי. הן נקיימו בחסד השליטון הכובש, ללא שורשים בעם וללא משפחה עליה קיימת היתה, כמובן, מחתרת נאצית; אך היא ירדה למעמקים, מתוך וברת שלא יעבור זמן רב עד אשר יבשלו תנאים לחידוש הטיעום, וכל גילוי מוקדם יוכל להביא רק לירי החלשתה.

למנוי העם ראו לפניהם רק מטרת אחת: לזכות בפת לחם נוספת, להבטיח קיום אלמנטרלי ולהתרחק מכל דבר פוליטי. משולם לא היה עם נתון בידיהם כלכלית, תרבותית ואנושית כוז מבלי שיתעורר בו אף ניצוץ של תנועה מהפכנית. ברחב הגרמני שרדו וכביעות, ותנועה השחיתות, החלשה, חשוק השחור חלונות. ברחובות שוטפו קבוצות ילדים וביקשו גרבות מחולקים אמריקנים, גברים היו מחוששים בצרי המודרכות אחרי בדלי סיגורים, נשים ונערות היו מוכרות את גופן ומחשבת שוקולד או מיספר סיגורים.

בחור עולם הרום ומפולש זה היה קיים עולם אחר שונה ממנו תכלית שינוי. זהו זה עולמם של הכובשים. כשלוש מאות אלף חיילים אמריקנים ואלפי פקידים שלטו באזור מאוכלס עשרים מיליון גרמנים. הם שוכנו בבתיים ומוכים בתור אשר בחור. הם קיבלו ממולדתם אספקה רבה וטובה. זה היה עם צעיר, עשיר, רענן ותמים, אשר נהנה ממצחוננו. לא היה חסר מאומה — ולא טרח להפני את החמקו המבטל עליו כליעון עולם חדש על תל החרבות של עולם הרום ללא תקנה שתאפשר להם להמשיך להאצי צבא כנה ואמיני, אך לגבי השאלה כיצד לבנות משטר חדש היו חסרי עצה. סיסמת החינוך-מחודש (re-education) נשארה כמלה ריקה ללא כל תוכן ממשי. בינחיים נתנו המוני החיילים ממוסחננו הם ומשעשדם. חיש מחל ניצרו קשרים בין החברה המושק הגרמני הריחו לביד המשק הצבאי האמריקני האמת. מיצרני מזון, סיגריות ואף וולארים וחולפו ביצירות אמנות מצלמות, כלי חרטינה וכו'. אהבת הנשים הגרמניות המציעת ברחוב-לב לא חושבה ריקם וחור פור זמן לא ארוך החלה פרשת מורח של חינך-מחדש: תמונות באל-הרחק של החייל האמריקני חמת והשפעה העצרת הגרמניות.

פראנקפורט, כאן שוכנו בעיקר משחררי בוכנוואלד אשר עברו לאזור האמריקני אחרי שהאמריקנים פינו את איזור המנהל לשבוע הצבא הרוסי. מספר גדול של פליטים, ובהם קבוצה גדולה של יוצאי רוסיה, שחררה. על-ידי הצבא הצרפתי במחנה בסביבה שוטבוארט, הצרפתים פינו שני החופות בשוטבוארט מחשבתים והרמנים והעבירו את הפליטים ללייזר הפנויה. עם החזרה אולי-הפליטים עברו שוטבוארט לירי האמריקנים, אך המנהל המשיך לחזקיים, אלה היו המחנות הראשונים של פליטי ישראל, "המשחררים" בגרמניה.

בראשית החתומים של המחנות היו הפליטים צרפתים, לקטיר אבני-נגף רבות. שלטונות הצבא האנרי"א דגלו תחילה בסיסמה של מחנות מעורבים מפליטי כל האומות. הפרדה לעי לאומים או דתות נראתה בעיניהם כמגשר של המדיניות הרוסית של הנאצים והפלוגה בעקרון של שוויון כל בני אנוש. רק הודות לעשרתם האחרת של הפליטים עצמם, אשר הביעו במפגש כי ייתנו להם להיות בנים לבני עצמם, קיבלו סוף-סוף השלטונות בידי את עקרון המגראנציה (הפרדה) על-פי לאומים המבדיל במקרים בתור השיבה מיוחדת. באזור הבריטי לא הכירו אמנם השלטונות גם בקיומה מאחרת יותר בעקרון ההפרדה הלאומית ובמחנה ברוגן בלון היו התגוננות חכמות בין פליטים יהודים ופליטים עד אשר רוכזו הפליטים בשני גושים שונים של המנהל הוא החלק למעשה, אם כי לא לחלף לשניים. תהלת המחנות באזור האמריקני נמסרה לאונוריא, אולם זמן רב הם היו נתונים תחת משמר צבאי, גורמים בגרר-תל והוכיחו יותר מחונתי-דכו מאשר משכנות אנשים משחררים מעול הנאצים. בסוף יוני שלח נשיא ארצות-הברית שרמן שלח מחד לאירופה חקירות התנאים במחנות העקורים בגרמניה וצ'כוסלובקיה, שלח זה אף ג. רייסר, דען זפקולטה לזשפטיים של אוניברסיטת פנסילבניה, חיבר את המצב במחנות בבלים אלו: "המצב כיום הוא כזה שאנו נהרגים לגבי היהודים כשם שהינו כלפינו הנאצים, מלבד שאנו איננו משמלים אותם. הם נמצאים במיספרים גדולים במחנות-ריכוז תחת משמר צבאי שלנו במקום המשמר של ד.ס.ס. ואחר המה אם הנרמנים בראותם זאת אינם סבורים כי אנו ממשלים את המדיניות הנאצית או לפחות מנהלים אותה".

בשבת תד"ח של הריסון הוסרו המשמר הצבאי והדר-תחיל והורחבו וניהו הפליטים, אולם הגבלות רבות נשארו בתוקפן לזמן ממושך. אחת המקנות המעיקות ביותר עליהם הייתה שליחת קשרי הודוא עם חוץ-לארץ, אשר חלה עליהם כשם שחלה על האוכלוסיה הגרמנית.

אלה אשר שריתו את העורר רבנו באחדים — המשגיחים, קאפוס ושיטורים קמינינגס — ואלו אשר די זמורל וימנה להם משיגה או משיק אשר מתוך זיק ישר אנטיית או משיגים אחרים נלשטים חנות לפני הסתה. הנלשטים היהודים אשר נותרו בחיים לא היו בחייהם ולא בגלל סגורותיהם החלומית דווקא יוצאי חיינם. אך עול גדול ייעשה להם אם החשוב, כפי שביטאו זאת דווקא אחדים מביניהם עצמם, כי שארית הפליטה היא, הוצאתה של סקציה שלילית" וכי נמנים עליה בעיקר הסיודות הועים ביותר בעם היהודי. הטרודות סותרות תנוה כון מיסודת. במידה שזיהי בכל קריטריון סלקטיבי, הרי אפשר לומר כי נותרו אלה אשר פעם בהם רצון חיים עז, בעלי אופי חזק, בין שיגיי-נחיים בחי לו אפשר חיהי וכן שמצא לו ביטוי שלילי-וא-סוציאלי. הנכון הוא כי בעלי נפש עדינה היו בחוקת סבת מחודת כי נפשים לא תעמוד בכל הנאצית הזאת תוכן הוא כי והאינטליגנציה גרדפה על-ידי המוצר על צוואת יותר מכל חוג אחר. אך למדת כל אלה ניצלו אנשים מחוגים שונים בעלי ערכים אנושיים וחברתיים שונים.

הנעילים היו ברובם המכריע בודדים, אינדי-אינדיים של משפחות מודסקות. הרי גברים ונשים היו במחנות נפרדים ולכן רק בדרך גס קוד ניצלו בכל ואשה גם יחד. לידים כמעט לא נותרו; דובם ככולם הלכו את הדרך הנאיבית עד תום עד לנאי הנאצים וכבשני המלפפיה. כן לא נותרו כמעט אנשים וקנים אשר לא ידעו עדי כבודם לשדת את מכות-המלחמה הנאצית והם נשלחו למחנות באשר לא היו שווים בעיני הנאצים אפילו את הלהם העי של יושבי מחנות-הריכוז.

חרי המשמל, ויהיה תלויה מעל לראשיהם עד לרגע האחרון, בויתקה צבאות הנרית היו אנשי-ס.ס. הממונים על מחנות-הריכוז מגישים את הכלואים היהודים במחנות רבים ומלכדים אותם במיצע המות" המפורסם לעבר פירול שבאוסטרית, מקום בו חשכו אנשי-ס.ס. לתקום בהרי הנאצים הנבונים את מצודתם האחרונה. רבים ניספו במיצע מות זה בימים האחרונים של המלחמה, נהרגו בכודר הנאצים, או גורעו מתשישות כוח בעדי הדי. חלק מהם שחרר על-ידי הצבא האמריקני באמצע המסע ואינם הוה תקבוצת האחרונה שחררה ביים כניעת גרמנית בהגיעה לגבול גרמניה-אוסטריה על-יד מיטבואלד, מקום בו נפלו תקרובות האחרונים של משטר הודו. רבים-רבים לא התאוששו עוד ומתו אחרי השחרור, כאשר גופם התשוש לא גבול היה עדי לקלוט את המזון והגוש להם, כאשר גופם נפשים הודות לא היו עוד מסוגלים לקבל מזון.

ושלחתי הבריגאדה תביא אליהם את דבר הכינוס בטש-אוסליאן. הוועידה אשר נתכנסה ימים אחדים אחרי נצחון מפלגת העבודה הבריטית בבחירות, הכשת את ביטול הספר-הולכו ואת כניגות של מדינת יתדות. בארץ-ישראל, אולם כביטוח קידית הציגה מתן מאה אלף רשיונות עליה לשיורי חשואה תביעה זו נתמכה גם על-ידי ארל הייסון ברי"ח של אל טרונן הנשיא נתן להצעה זו את תמיכתו המלאה במכתבו אל ראש ממשלת בריטניה מ-31 באוגוסט. אולם אף התערבותו של נשיא ארצ"ב לא הביאה לידי מעשים. והל משא-ומתן ממושך בין שתי המעצמות ובנובמבר 1945 הוחלט על ועדה חקירה משותפת לשתי המעצמות.

ימים אחדים אחרי השחרור הגיעו למחנות השליחים הראשונים מארץ-ישראל, הם שליחי הבריגאדה הבריגאדה הנתה במלחמה בנוב-אסליה-אוסטרק, אך שליחיה הגיעו מזהר לכל המחנות באוסטרק וגרמניה-ובאשר הועמק מיקומה מאסליה לבלגיה ולפלנד, בסוף יולי, עבר כל חידושה את אזורי הכיבוש בגרמניה ושאריה הפליטה ראהה כשיניה את הכוח הצבאי העברי. לא נעמדו כאן על הפרק רב התהלה של פעולת הבריגאדה בקרב נציגיה המחנות. והא תביאה, בעצם הופעתה, עידוד וסעד לשליחים החדשים של עמנו, אך שלחית גם הגיעו את היסוד הן לתנועת העליה של שארית הפליטה והן לתנועתה הצינונית. ב-28 ביולי הנתה הבריגאדה כולה בלאהסברג. היתה זו פגישה דראמטית ביותר של היהודים המסתוריים עם היהודים החופשיים, היילי והמלית.

החודשים הראשונים לאחר השחרור היו חודשי תנועת מתמדת, אלפי פליטים נהרו לעבר אסליה שותפה נחשב או "ק"ש קפיצה" לעליה ושליחי הבריגאדה אורגנו, בעזרת קצינים וחיילים יהודים בצבא האמריקני, את הגשיר ממחנות העקורים בגרמניה ואוסטרק למחנות באיטליה. אלפי פליטים עזבו את גרמניה עם תנועת הפאטיאציה הגדולה להונגריה, צ'כוסלובקיה ופולין. בעקבות שתי תנועות אלו ירד מספר הפליטים במשך שלושה חודשים מארבעים אלף לעשרים אלף. אולם בסוף התהלה הנועה בכיוון הפוך, אל מחנות גרמניה. ובאם היו בחלקם אנשים אשר שחררו בגרמניה ופנו לפולין על-מנת להוש את קרבתם, וכאשר לא מצאו עוד שריר ממשותחם, העדיפו לשוב למחנות אחרים שאשר להישאר במקום אשר הוצי להם את הרוב עולמם. אליהם הצטרפו אנשים ששברו את שנות המלחמה בקבוצות של פאטיאציה או שברחו לעירייה המסתור בהם, וכן אנשים, לרוב נשים, שהצליחו לברוח מן הגיטאות ולחיות על "ניירות אלים". כמובן באו קבוצות נותר החלוצים מהונגריה ומצ'כוסלובקיה, תנועה זו עורדה על-ידי אנשי הבריגאדה והתנועות החלוציות, כי אפשרות הקליטה באיטליה היו מוגבלות המחנות ברימניה נראו לזם כדרכה לאיטליה. כאשר ביקר ד. בן-גוריון בסוף אוקטובר 1945 במחנות גרמניה וראה את חזית של שארית הפליטה ואת התהליך הסיטי של וליטה אל המחנות, הוא הגה את הרעיון של מחו עידוד וכינון להגלי"ח זה עד כדי תנועה עממית גדולה לזינו ארצי של יהדות מרחק אירופה באזור הכיבוש האמריקני.

ב-גוריון חזר כי מאות אלפי יהודים מארצות מרחק אירופה יתרכו כאן בחסות הצבא האמריקני עד אשר יוכל להגיע לארץ-ישראל. יכיראו כאן מתלאות

לרוב במרכזי כרחפות אחדים ואוניברסי"א פנתה במקומות אלה מסעות, שנתפשו כמקומות ריכוז של פליטים (D. P. Assembly Centers) והיחידים שהתמקמו שם נהנו ממעמד של פליטים זמנתי אוניברסי"א. בדרך זו נחמשו כבאוראריה עשרות של קהילות יהודיות. גם עיריית גרמניה, וכפרים הצלב האדום וכאורארי, הגישו עזרה לפליטים יהודים. במינכן תקם אוניברסי"א מחנה-מעבר גדול לפליטים עקורים מכל-הלאומים בבניין המוזיאון הגרמני. הפליטים היהודים תפסו חלק גדול של תבניין וכן אורגנו מוסדותיהם הראשונים.

הפליטים במחנות דרשו את שיתופם בהנהלת המחנות על-ידי נציגותם הנבחרת, אך תביעה זו נמקלה בתחילה בהתנגדות נמרצת מצד אוניברסי"א. שלשנות אוניברסי"א שיתפו פליטים בעבודתם, אך אלה היו ממונים על-ידי ולעתים קרובות מלנו לאו דווקא אנשים מקובלים על הציבור. שיפת זו של מינוי ראשי ציבור היה בה-דמיון פאטאלי, ל"מועצת היהודים" בנימי הגיטו במשטר הנאצי ועל כן היתה שגויה על הציבור. מחנה לאונסברג היתה הראשון אשר תבקר את החופה. יש לציין כי במחנה זה הוחיכו קבוצה של עסקנים ברמה גבוהה וביאש אוניברסי"א עמד אנשים אצילים בעלי רכוש פלמקה לופש הפליטים, כגון ש. גלאסנר, מהל המחנה, ר"י סרול, קצין הסעד, שגידם יהודים, לאונסברג סלף את הדרך לשאר המחנות וכחם חרשים מסיפרי קולמס היו בכל המחנות ועדים נבחרים ששמכותם הלקה והתחזקה.

עד בסוף יוני נתקיימה במינכן פגישת ראשונה של באי-כוח הסניפים הצינוניים במחנות ולסוף יולי בקראה ועידה של היהודים המסתוריים בבאוראריה לטש-אוסליאן. בוועידה השתתפו כמאה צירים מכל המחנות והקהילות בבאוראריה ובהן בתו גם שליחי הבריגאדה היהודית וחבר הנהלת המכונת היהודית אליהן דוברין. ליד שליחו הנשיאות ישב גם גמר בן שש, אולי הילד היהודי היחיד בגל זה שנתן בחיים במחנות-הגריכות. רבים נבין הציירים עוד לכושים היו במדי האסירים. ובפניהם ניכר היה סמל השנים שעברת. הכינוס החל בוועד מרכזי ליהודים המסתוריים בבאוראריה, אשר בראשו עמד משה ביהדותהלים בסט. אוסליאן, ד"ר ולמן גרינברג. עם סיום הכינוס נסעה משלחת מטעם הוועידה ושליחי הבריגאדה אל מרתף-היבדה במינכן, שיש הנועשה הנאצית משנה 1923. ובמקום דמיונאה תופה דגל הבריגאדה והאקריאה הכרות הכינים. והיו חסידיה הפיקיי בהצטרף היהודים המסתוריים:

אנו, תשריפים של המוני יחידות אירופה, שהורגנו כעם, שבינינו ובנוהינה נלחמו בשונא. ביצרות אירופה בנימקרים של הגישאות. בתנועות מחנות בשורות של צבאות הברית בחטיבת היהודית הלהלמה וביחידות השיירותים הארצישראליות, מרימים את קולנו כעם החרשים: לולמים מיד מדינה יהודית בארץ-ישראל ולהכניר בעם היהודי כחבר שותף-וכוית עם כל אומות הברית ולשתפו בוועידת השלום.

כ-1 באוגוסט נתכנסה בלונדון הוועידה הצינונית העולמית הראשונה שלאחר המלחמה. בוועידה זו השתתפו שליחי הצינוניים המסתוריים מארצות אחרות (פולין, צ'כוסלובקיה ועוד). ירשי המחנות לא יכלו להגיע לוועידה, אולם א. דובצין

אולם, בפריימן על-ידי מינהל מחנה לילדים בשטרס על-ידי גוינברג. נחפז על-ידי גוינברג חוות-הזכרונות באחוותו של צורל החודים יוליס שטרסר. סקומה חקירת אחרים לנוע נפתח בגרייפנברג התלוצצותו במכירת לאנדברג. ולתו זו פעולתם האחרונה של אייזנהאור וסמית למען שארית העולמות. ימים ספורים אחרי מלחמת לאנדברג חזר אייזנהאור לארצה ואת מקומו ירש הגנרל ג'קוביני, ואילו בדל סמית נחמנה שגורי אתר"ב במסקמת.

שאריה הפליטה היחיד ציונית על-פי עצם מהותה, חוויתיהם בשנות השואה מתקין את כל הדיכויים והמחשבות הקרוהמת והמשחחוררים במחנות-גריטו תי משוננים כי ישנו רק פוהרן אחד להם ולכל שרדים עמנו, הוא שיבת ציון וכינון מדינת חוקית. פרט לקבוצת קטנה של קהלים חרדים ממוגדרת. אשר בתרבות מסביב לרוב מקולותינו, הני קולם של לצינים, ואין זה מקרה כי הצינים הראשון של החירותים המשוחררים במס. אוסליאן תציג בראש תביעותיו את הירישה לתקמת מדינת חרות בארץ-ישראל. אך שאריה הפליטה לא זו בלבד שהייתה ציונית, היא נשאה בלבה גם חונו של שלחות מיוחדת לחיות נשאת תרעין של אחרות והם ואחרות התנועה הציונית האחרת והנושה החלוצית. כיסופי האחרות צמחו על רקע אחרות גולל המר בשנות האחרות השואה. קורא נדרפו על צוואת כעם עליוס לקום לחתית כעם. במחנות-גריטו הוסר כל גבול בין אמיד וכל, בוטלו נחמיותם המעשיות וכלם נחפז למצוא אחד של נטולי מולדת והולד רכוש, של חסר ישע והגנה. מה היה יותר טובי, איפוא, בעיניהם נאשר יצירת חכרת מושתתת על עקרונות העבודה השונות? מה יותר טובי מציירת אידנו אחד ואחיד למען משהו זו? רעיון זה יצניץ בראשם עוד בימי גישו קובנה את חונום זה המשיכו לקום במחנה-גריטו דאכא, ואחרי השחרור העלו את מחשבתם לרמת מצע פליט ואימוני הם סדו את, התשתרות הציונית האחרת, ואת, תולדו החלוצי המאחד" (נח"ס). בוועידת הראשונה של התשתרות הציונית האחרת, אשר נחבשה בספטמבר בלאנדברג, נוסח מצע התשתרות — חוכנית לאנדברג. תה פקוקים אחדים מתוך המצע:

אנו פונים לכל עם ישראל, ובפרט ליישוב בארץ-ישראל, בחביבה לסיק את המסקנה מז החורכו האיים שהמסיד חלק גדול של עמנו, היא אחרת כל החמות היצרית למען בניית היים חדשים, אנו רואים צורך בפחדוק-בעמנו על סף העלית ובניית היים חדשים, אנו רואים צורך בפחדוק-טיבואציה של המוני החודים על יסודות משקיים חרדים ובריאים, חשמתים על עקרונות העבודה העממית והקאופראצית, עורת חודית ושונות נוריות, ואנו קוראים לנוער לתהיצב בשורות הראשונות של החנועה החלוצית על-מנת להגשים את מטרתיה בחיים.

החוכנית הייתה מאבק על עצמאות ישראל ועליה חוששית, הקמת מדינת חרות על יסודות סוציאליסטיים והמחירות עובדים אחת חוכנית זו נחמבל על דעת חכול. לתשתרות הציונית האחרת הצטרפו מי שהיו צינים כליליים וצינים סוציאליסטיים, צינים דתיים ורבייניסטיים. בלל בה הוצעו לפסוק היים הפסוק אירגון חרדים. אחרות של שארית העולמות, ואת היחיד צריכה להיות תרומתה

המלחמה, יכשירו את עצמם לחיי עבודה בארץ-ישראל והארגון בתור שדה עולה, הוא גם העלה על דעתו, כי האמריקנים ישנו למשהו זו איור מסויים מהחשוב הגרמנים ויכריזו עליו כאיור חוקי. את חוכניתו זו הבא לפני המפקד העליון הגנרל אייזנהאור וראש המטה הכללי הגנרל בדל סמית, שני הגנרלים, ששבלת החודים נגשו מאד ללכם, קיבלו את חוכניתו של בוגוריון בקוחה היסודיים, פרט לעיתו על פניו איור מסויים מהחשובי הגרמנים, הם הציעו לשלוחות המדוכיים בוואשינגטון להכריז על איור תכניש האמריקני בגרמניה כמקלט ארצי לחודות הנרדפת (Jewish haven for persecuted). בקהיתים בל מיספר תפליטים ויהודים והמצב במחנות נעשה שוב קשה ביותר, בעיקר בשל הצפיפות הרבה, נוסף אמנם מחנות אחרים, כגון המחנה בוגוריון עני דאנובה, בו שוכנו בעיקר יהודים גרמניים אוסטריים אשר שוחררו בשחרין שבצ'כוסלובקיה והם סירבו לחזור לקהילותיהם. מחנות קטנים חקמו בקירבה שטוטגארט והייכלברג. באוקטובר חקם מחנה גדול בפאנאוואל על-ידי מינהל שישמשו בעיקר לריכוז של קבוצות נוער וילדים.

שלושנות הצבא השתתלו לשפר את מצבם של הפליטים. חרב הצבאי מייציר נאריטש טופח למשהו של הגנרל אייזנהאור כמקשר למוסדות היהודים, ביום תכופורים בקר אייזנהאור עצמו כמתנה פלפינג והוא חבטית ליהודים, כי הצבא ינו עליתם כל שד חקו בחנוים חסותו וכי יעשה חכל על-מנת לחקל על מצוקתם. בראשית נובמבר נוצרת במפקדת העליונה המשרה של יועץ המפקד לענייני היהודים (ברדנה מייקיר-גנרל). ליועץ הראשון נחמנה, על-פי המלצת האירגונים היהודיים באמריקה, נשפס יופקינו, ציוני גאה והקיק בריחתו, אשר רכש לו מהר אהדה וכבוד בחוג המיסקדת.

כל אלה לא חקלו על הצפיפות הרבה המחנות נדד עשרות אנשים כחדר אחד, על מיטות בשתי קומות וכל מיטה ישנו שני אנשים. הצפיפות הגדולה ביותר שרדה ב"קלובצים" שבמחנות קיבוצים אלה היו איריגנים בעלי השקפה חלוצית, אולם סימון-החוכר המעשי תובלס ביותר שלהם החבשה כואה שתובדלה גרו באוואה, היה לחם מטבח משלהם, פעולת חובותיה משלהם ומיספר העובדים היה יותר גדול בהם מאשר בשאר האולוסות. גם עבודתם ועיסוקם העממני בחנוים של שידותי המחנה ולימוד מקצועי. הצפיפות הגדולה ביותר שרדה בלאנדברג. מחמת זה שימש או מרוב רחמי לשאודיה הפליטה ודרכם של זמניעים ל"אנדר"אז לצשחקת בני. בתור מחנה נגד חנאי חדיד הקשיים וגישי קצין הסער של אובר"אז במחנה יד"ד סריל, בנובמבר 1945 את התפסחות ופירסם מאמר בעיתונות האמרי-קנית כי חזיק את דעת-חוקתו נגד חזמתים הקשיים השודדים במחנות. מאמר זה עליל חיה, למודת כוונות השוכח של המחבר, לגרום נוק רב לענייננו, כי אפשר לעלל לתקיש ממשו על החכרת בסגירות תובלס לפני פליטים נוספים. ראש המטה הגנרל בדל סמית, יצא למקום בלונות כחבי העיוניס הגדלים. בדרך אמר לחם: "חראו דברים קשים, אך וכדו כי מלכד לגבול ישנם דברים גרועים מאלה והבדלת חיה: צפיפות או מחות", עם זאת חיותו לביקור חצאת חודית, כי זורחו נחכנת לפתחת מחנות נוספים. כן נפתח בדיצמבר מחנות בלייפטיים על-ידי

לצאנו — ומצאנו גם את המעוררים הראשונים על קופלה ובפניו של הנציג... רק תרבותיסקים פרוסי ממה, אך בקרב הנער הנלוצי כבר חלו פילוגים אפילו מרה, "השומר הצעיר", "דור" ובריתו עיצרו על נוכח הבחירה של נח"ם בימי ספורים לפני בואנו והתנגשות הראשונה בין "השומר הצעיר" לבין המסדרות הציונית האחדות, והיא המערה זו את כל שארית הפליטה ומיד עם בואנו היינו נאלצים לספול בסכרן שפרץ על דרכה של התנועה החלוצית.

בזמן משלחתנו הקטנה ראונו לפנינו המושבה הפקידים עיקריים: א) איגוד המליטה הן במסגרת מיכסת השירות שהתבטחה על-ידי הממשלה הבריטית והן המליטה ב"שדות עצמון"; ב) אידונו רכונה של יהדות מזרח אירופה באזור הכבוש האמריקני; ג) פועלי הכשרה הלוצית והכשרה מקצועית למוצרי המפליטים; ד) הדרכה מדעית של שארית הפליטה הנכונה הופענה בפני ועדת-החקירה האנגלו-אמריקנית; ה) עזרה במחנות, ככל אשר יודיש, באירופה חוקים של הפליטים ובפניו בהינוך ובחטבתו ציונית.

צ"ל ציפה האמה להיאמר כי שארית הפליטה לא הייתה בימים אלה את כל זמנאלת אשר העסיקו אותנו, שאלו המליטה לא ענינה אותם כענין של עשייה מקסימה ומעמדת, כאשר מסרתי בפרישה הראשונה עם הוועד המרכזי על החלטת הסוכנות הקנדית שלא ללחוה את מיכסת העליה של 1500 לשינויה לחודש, מתוך התחשבות עם סבולותיהם של הפליטים, השיב לי חישיב-ראש הוועד המרכזי, ד"ר יצחק-ברג, כי בשורה זו הוא אנוכה מרה. הרי לא ייתכן כי מצפון המלם לא יתעורר ולא ישעה לקולם של יוצאי החופה אם הפתרון בושש לבוא, הרי בואו לבוא ועל שארית הפליטה להיות החופשה בשטר ולא לפרש את הכיסחה הנגדלה לפראות קטנות. מה בצע, אופא, נכמה מאת רשינות לחודש?

ה"לד-רוח זה היה אופייני לשארית הפליטה בימיהם והוא גם מטכני מצוה ש"מקל הנדירה לחופם לאור שמלאן מנהוג אסלייה ומאידך גיסא הוציע המצב לתחנתו גרמנית ליציבות מסוימת. הלד-רוח זה היה "לכאורה" משונה, הרי אותה שאלתה עברית המצויה על שקביבולום ומאלפל (לוטסנס) כאחד מקורונותיה אולם ש"לחובל" את הלד-רוחם על שרצוי הפליטה "על רקע הוויחם והריותותם. גם תולדות ש"חורוס" היה מה מופלא שמכרכר היה לזויראות בעצמיהם באצבע אלהים. לגוף אשר היה קומץ זה שויד פליט מן השואה האנופה, הואי העמיד לו תפקיד משלו, לשארית הפליטה ישנה, כי "הי סבורים, שליחות לגבי עמם ולגבי העולם, תעלה המצור, אשר זה עתה ניצחו את השולר, לא יוכל לעמוד על דגם של עשייה מליניו קדושה ישראל ולא להיענות לקול-ההיצולות. על כן, לא ריכזה שארית הפליטה את כוחותיה לחימה לארץ-ישראל אלא ערכה את כוחותיה לקראת בנינה ותאשור, אשר נקרא לסוף ינואר 1946 למינה. לא לצינוס סתם קראו, אלא להגורוס" הראשון ששל שארית הפליטה.

לישוב ולתנועה הציונית, דוגמה לאחרים וגורם להבאה האחדות הכללית, דוגמה לחשפנה וחלוצים של העליה השלישית ליצירת המסחרות — אנשי שארית הפליטה קיבלו עידוד רב מחיילי הבריגאדה, אשר גם בהנה פנמו כיסופי אחדות ומרצון לביטול המחיצות המפלותיות, הם החזיקו בלדעם, כאשר שמעו על מלחמתם של ד. בן-גוריון וברל כצנלסון המנוח למען החלץ הארצי.

רשימת האחדות הציונית החלוצית הועמד במבחן המור עם גורם הפליטים מן המזרח, ירדני העירות, הפארטיוציאם והמסחרים, עברו עליהם תוריות שונות לגמר מאלו של אנשי הקאצטים (מחנות-הריכוז). הם פעלו בחיזות ובקבוצות קטנות, הם יוצלו הודוה לגיבוש הקבוצות הללו ולכן העריכו את יחודן של קבוצותיהם והמערותיהם יורו מאשר את אחדות הגורל היחיד, רשימת האחדות נראה בעיניהם כשישטוש הערכים המיוחדים שלהם, הם עיצרו על האחדות הציונית והאחדות ובפניו על אחדות הנומה החלוצית הם עמדו בהתנגדותם, ון על-ידי התנגות של רוב המנועות בארץ. שארית הפליטה נאבקה קשות על שמירת יציבותה המקורית, אך לבסוף הוכרעה.

ראשית פעולתנו בגרמניה (יזמבר 1945 — אפריל 1946)

רגיענו לגרמניה שבשה חודשים אחרי השחרור. היתה אופא, עלינו להכיר את המהתחורה של שארית הפליטה, את המרתה והשקפותיה לפני שנוכל להעין לכיון את פעולתה. מיספר היהודים באזור האמריקני הגיע בעת בואנו שנה לארבעים אלף, הודוה לודימה המוגברת מן המזרח, הואי חייקם שופר בהרבה, הם התאוששו מבהינה פניית, רובם הבריאו ועלו במשקל והתחילו לבנות את חיותם מחדש, הואי הדייר במחנות היו עדיין גורעים מאוד ואמה הוורף העיקה עליהם, בערים ותי המצב טוב בהרבה, ורכים עסקו כבר במסחר ואחרים אף העליחו להגיע לרכוש מסוים.

המשוכה על האוטונומיה היהודית הוכרעה אף היא בהסכמתם של השלטונות לעקרון של מחנות נפרדים ליחידים. במחנות אחרים פעלו כבר ועדים נבחרים ובשאר המחנות היתה המערכת נטושה על סילוקם של הוועדים הממונים והחלפתם על-ידי נבחר הצעיר. הוועד המרכזי הומני הודיע לאש-לאש את חתום סמכותו, אך היתה עדיין גוף רך ששכו בעל חסותו של הגיינט ומרובים הצבאים.

תוך שנה אחת שלוש מאות עד חמש מאות אלף יהודים. הצטרפו האנטישמים הגבוה של גבראל מורנו עוררת סערה של מחאות בקרב הפליטים ובציבוריות היהודית והלא-יהודית בארצ"ב, אשר כתוצאה ממנה בקשה מפקדת אונר"א ותעלמה מן הגבראל כי יתפטר. מורנו סירב להתפטר אך שמרז נתעורר וכעבור חודשים מספר חזר נאלץ להסתלק ממשורתו. חקפת מחל ראשונה זו של שליחי בוויז נכד תנועת היהודים שהופה אמנם, אך עם זאת גרז ערערת את בטחון אמנותם של האלקנים בכוונות מוציאת, והלת אפתחת" שלום לגבי פליטי ישראל, ומיעוט, מסתובבים עלול היה לערערו עד יותר.

מחוד נוסע עם אונר"א קבעו את תפקידי השליחים ומקומות עבודתם. ציאו מהנתה. כי הלה המכריע של השליחים חייב לעבוד במחנות גופם, על-מנת להגיע ליד קשר ודוק עם הפליטים, להכיר את בעיותיהם וליסייע בדיקתם. שלשו תוכיים הלה לאאוסברג ובעיקר טיפל בפעולת תרבותית וחילופית בקיבוצים, במחנות ובחכרות הגועי. שלישה הלה לאאונרואל, מקום הריכוז הגדול ביותר של גועי, הם טיפל באליזו בתי-הספר, בקיבוצים, בארצ"ב חזרה חקלאית ובחכרות ציונית כללית. אחד הלה לשלישיג לאורנו שהחזיק ואחד לזוגהו לערות ועד המחנה ששנה תוכיים הלה לשנתות חודשים, טיפל במקומם בארגונים ובחכרה הפליטים בכל ענייני חקיים. היו אלה המחנות בלישויים, פוקינג, פריזון ומחנות-הילדים הראשון בשפתם בכל ענייני חקיים. המחנות אלה היו השליחים מן היום הראשון מכרוב תפעולת השפתם בכל ענייני המחנה היתה מכרעת. חבר אחד הלה להדרכת קיבוץ-התמשתה גילי. בחוותה של שריריכר לשעבר. במרכז המרכז נשארו ארבעת הבריים: המרכז של המשלחת שהיה גם מהל המשדר הארצי-שיראלי, מקשרת לאונר"א, מקשר של-הלה וחבר אחד של-הלה, עבר במשרד הארצי-שיראלי ולמעשה עסק בארגון התגנב.

במאוס 1946 גרעו חמישה-עשר שליחים נוספים ואז הוזכרו את תחום פעילותם. שלחנו שליחים גם לאיוור פראנקפורט לברלין ולאיוור גברישי וגם להולנד את נמרכו במינכן, פריז למרכז, עוברים במחנות ומתכוננים לקשיבות רק לעתים-מהומות אך עם גרונות מוגרות עבודתם עברו במאי 1946 כל חובלי תנועת למינכן. והנחיים חשביים לעברתנו היו בחתולת קשיים למדי. לישורתנו חזר חוד אחד-חצי וחופי המרכזי במינכן חוד במפקדת אונר"א, במרחק 12 קילומטר ממינכן, רק כעבור חודשיים קיבלנו מהשלטונות בית מיוחד עבורנו במבאטפראסט 18, אשר שימש לנו גם משרד וגם בית-מגורים.

הקשלו בין השליחים לבין שארית הפליטה לא עלה לנו תמיד בנקל. במחנות חודשים תפסו אמנם השליחים מן היום הראשון מקום מכריע; הם שרדו את המחנה שרדו רב, ייצגו את הפליטים כלפי מוסדות אונר"א והצבא, סייעו בארגון המחנה ומסודרו ועמדו למינן החודשים יחודיים. אולם במחנות זוויריקים, בעיקר בלאוסברג ובפלוינג, היה המצב שונה. במחנות אלה הגיעו הפליטים תחודים ל-אלפים נכורים. היתה להם שכבה עסקינה רצינית ואלה לא ראו תמיד בעין יפה תופעה של גורם חדש. גם העובדה כי היינו נאלצים לתפעל בתור קציני

ל משקל מוטרי נוסף, אלא החליטה אותו באשר דלנו מבוהמה פחות נוכחנו לזעזע כי משולת הליבור הסתלקה מהתחייבותיה של מפלגת הליבור כלפניו, חשנו כי צפוי לנו מאבק מר המשרד. לא הלינו חקוה רכות בוועדת החקירה התייני משוכנעים כי רק זחחות של כח קהלי פעיל יתן חוקה לתביעתנו המדינית המוסרית, לשם כך דרשו רכות חודים; לשם כך דרשה הליכה עזרים וחתימות לחוף הארץ; דרשים מתחיות יהודית, אי-שקט התשרד, גם חשנו כי שעת-הכשר להחיות כוח כוח עלולה לחלוף חיש מהיל. עוד חשעה נוחה, עוד רבה ותנועה באירופה הנשערת, טרם יוצבו גבולות ומסטרס ובמחנה ששירי החודים היוו בהנחת, ערעו ממקום למקום ויזו פועלים, יש סיכוי שגם יגיעו למשורם. אך כאשר החלוף שעת הכשר שבין השמשות, כאשר יקראו וישקפו שוב גזלים של הים הגלגש, הרי כוחנו ירד בחדב, על כן ראינו את עקר הפקידנו ככך שהפעולה המדינית והתפגנות חלאת מעשים. ראינו את העיקר בהגברת. נדרד החודים ממורת אירופה לאיוור הניכרש והאמריקני ומכאן לבסיסי התפעלה.

עמדנו בפקר קודם על התנועה הסוכרית לעבר המחנות בגרמניה ועל תוכנית בגורגויון לריכוז יהודי גדול באיוור האמריקני. גבראל איקוהאור קיבל את החוכנית בקוויה היסודיים ועל-פי הצעתו נחנה הממשלה בראשות האמריקני הגלישפנקר למדיניות של מקלט ארעי ליהדות הנרדפת באיוור הכיבוש האמריקני אייזנהאואר עזב אמנם את אירופה בראשית דצמבר 1945, אך מלא-מקופו התנאל מק-ג'וני הגיע כבר לגרמניה עם אישור הקו היה. שמהל כעת באנו בראש ראגום צנרת זו קראו לבריות החודים למאות אירופה — עמהל כעת באנו בראש ראגום של אנשי הצבא האמריקני ושל אנשי אונר"א. איש מהם לא ידע מהו חיקף דביעית, כשביקרתי לראשונה אצל השופט ט. ריפקינג, היינו לענייני החודים במפעלות תעלולות, הוא נקרא שחאום אל המפקד העליון החודש. סקריני שאל אותו מהו טיספר החודים אשר דורשים מקלט באיוור האמריקני. ריפקינג נקט במוספר של רבע מיליון. כאשר טיפל לי על הכו השקוה, שחקתי, אך דרשתי כי המוספר אינו ריאלי. הרי כפולין היו כיוון החודים רק כ-80 אלף יהודים, ריפאטראצית מורטית טרם החלה, וממשלת פולין הכריזה מאור על יציאת החודים. ימים מספר אחרי שחתה זו נפגשתי עם אנשי תבריות אשר עסקו, במלאכה" בגבולות החיכוכים וזיחה כי ממדי הבריות לא יעלו בחודשי החודים על שדרת אלפים לחודש. למעשה לא הגענו גם למוספר זה, אלא לשלישה עד חמישה אלפים לחודש בלבד, ואכו צפויה היתה לנו חכמה שלא נוצל את נכונותם של האמריקנים ודי שעת הוצחו חלוקה ללא שוב. ראינו, אופוא את תפקידנו ככך לעורר בכל חודים יציאת חודות מוזרות אירופה מצד אחד ולמנוע בעד, התפגחות" האמריקנים כטרם זמנה מצד שני.

לא עבר זמן רב וקיבלנו את האחריות הראשונה: ב-2 בינואר 1946 מטר מהול אונר"א לכל אורדי גרמנית, וגבראל גברישי פ. מורנו, הצטרפו לשתנות כי בלידת חזרתים ממורת אירופה אינה מוצאת ממשקוחם, אלא תגיעה מכונות על-ידי איוון יהודי חשאי וטשעמים פוליטיים, וזא ציין כי רבים מביין הפליטים נושאים אהם סכומי כסף גדולים וניכא כי תנועה זו אם לא תיעצר תביא לגרמניה

עוררות היא בכל אשר יירש, אתם הארצישראלים, אמרת, הניכם מין מיוחז של בני אדם. לא מצאתי כדומתכם אלא את אמדות-דתיים (הקוויקרים). המחתרות והציפה לסכנות ועדת-החקירה האנגלו-אמריקנית גברו והלכו קיום ליום. ימים אחדים לפני פריסום הדו"ח קיבלתי הודעה כי למחרת בבוקר יבוא מטוס צבאי מיוחד לנציג את ראשי אונר"א ואחיי להיידלברג לשיבה עם קציני צבא ברחים כדי לדון איתם על אירגון התמיכה ובפרט על אירגון העלית הארצי-ישראלית.

ב-30 באפריל נתפרסם הדו"ח של ועדתו ובו המלצה, שנתקבלו פת-אחד, על עלייתם ומחירתה של 100,000 יהודים עקורים מאירופה. שנה תמננה הליפה קאן שיחזור הצבאות המצוינים של בנות-הברית את שרידי המחתרות בראכאו ובבוננואל, כבדו-בלון ומאוסוואוון וכל שאר מחנות-החורתי, אך, כאשר נחתו חיים חרשים לשלדי אדם, היו כולם בטוחים כי חזק שביעות או חרדישים מעשים ימצאו תועלת המעשים את בינם. דמנה עברה שנה המימנה, שנה של ציפייה וחודת, של תקווה ואכזבה, ורק עומה אישר המוסד הממסך את וכתום לעלות לארץ תפצם. יום זה היה יום זה ושטון במשכנות הפליטים. אך מחר ג'וכחו לדיעה כי כוס יסודים טרם מלאה. הדעתו של ראש הממשלה הבריטית פקידה-דגמבוליים ב-1 במאי והשארת ספקות מעטים בדבר שגממשלה הדי-מלכותו אצנה נחפזת לבצע את המלצות הוועדה וכי ביצוען יהיה מוטנה בתנאים מדיניים המורים ביותר ויתכן כי עלייתם של סאטו-האלף תימשך פרקי-זמן ממושך. אך רואי השחרות לא החלו או על דעתם כי ממשלת המאנדאט תימנע מלהגשים את המלצת הוועדה בכלל.

בשבעת הראשון של מאי הגיעה קבוצה של 35 שליחים נוספים המשלחת מביתה עתה 70 חברי. נגיטנו לערוך את עבודתנו מחדש בשים-לב לשניונים אשר יקלו בהרכב האוכלוסייה, בסיווי העלית ובתיקוף המשלחת. קודם כל ראנו לקר שיימצא עליה בכל מחנה וביחוד במחנות החדשים, שנית, והלכנו להקדיש כוחות לחנוניות החלוציות ולשים כר נקבעו שישה שליחים אשר עבודתם היתה עם הקבוצים של החנוניות (לגבי אונר"א וזופיעו בתור קציני חובות נודדים) ושלושה קבוצות נוספים נקבעו לעבודת עם קבוצי התכשרת החקלאית. אך השניו היסודי בהקמת המשלחת היה בכר שעתה נתקם מרכז חזק במינכו עם מחלקות שונות. פרט לחברים אשר עבודתם היתה בתנועות עבוד במרכז זה 12 שליחים בנות-לח הממשלות, במשך הארצישראלית, באירגון והתפעלה הבריחה, בטיפול תלפואי, בנקשרת חקלאית, בעבודת כלכלית ומשפטית.

עבודת המשרד הארצישראלית בתקופה הזו היתה קודם-כל עבודה רכנית, כי למעשה לא היו לנו שום רשויות-עליות פרט למספר זעום של רשויות שיקיים שהתעניקה ממשלת המאנדאט לחלוצים בתושבי הארץ. במשך כל תקופת צום המשרד, עד לגמר המאנדאט הבריטי, לא עמדו לרשות המשרד הארצישראלית במינכו אלא 984 רשויות-עליות מסוג זה. עם זאת היינו צריכים להיות מוכנים לעלית גדולה כי תבוא. גם בימי פריסום הדו"ח של ועדת-החקירה האנגלו-אמריקנית לא היה ברור אם יחיו ואירגון העלית יימסרו בידי הטובנות החזרות.

עברו עוד שבועות מיספר עד ליציאת היילים, הרי לא היתה עדיין כל תקווה לאירגון העלית ועלינו היה לפתור את שאלות הודקומטאטיקה, התחבורה היבשתית והגיבית ברמים שנתחברות, האורחית באירופה ויחה עדיין משותקת לגמרי, את שאלת העזרה, והאספקה בדרך, הלייני, הטיפול הרפואי וכיצא באלה קייינו תחילה כי נכלי להשיג את היילים באוניות אשר תועמדה לרשותנו על-ידי בנות-הברית ופנינו בעניין זה למוסד המשותף-לרפארטאיצי (Combined Repatriation Excavative) של בנות-הברית בברלין ומתול המוסד אף נסע תקוות בלבנו כי קישאלתנו תמבאל, אך התברר כי המשלוח-ומתן לתשנת אוניה משמש בנות-הברית יכול להמשיך חודשים מיספר ולכן החלטנו לבסוף לשכור אוניה וטידורים גנשו על-ידי משרד הטכנות הליחודית בפאריס ואור ליום א' 7 באפריל נתבררנו כי עלינו לצאת ביום א' על גמנו לתשיג את האונייה. להשלמת הטידורים נשאר לנו, למשפט, רק יום אחד בלבד ותחוצאה היתה כי היילים יצאו בקרונות-רכבת גרועים ביותר.

שעות מיספר לפני היציאה נתקיים מפסקי היילים העולים במחנה-המעבר של אונר"א סמוך לחנה-ההרכבה בפרכר של מינכן. מאות פליטים מן המחתרות והמסוכים נהדו למינכן לזכות במיאה השנייה הראשונה של עלים. יר"ג גרינברג ואנכוי נאמנו קצרות ותמונות של מחנה-תפליטים באיטליא נגינה. גל של שמחה ותלהבות עבר על המחנות, כי הכל ראו בשיירה הזלדה תשולים את עליותם הקרובה ומה עוד שהחלד וקרב מועד הפריסום של דו"ח ועדת החקירה האנגלו-אמריקנית.

בו במום היינו אנוח עסקים בלימוד לקח אירגון השיירה, כולמר בהבנות לעיבוד שיטות העונות כי תבוא — ובפילוס דרכים אחרות לצינו במקרה שמלישאלתנו לא תינתן לנו.

באותם ימים, בהם יצאה שיירת היילים בדרכה ארצה, בוצע גם מפעלנו נהדול הראשון בהפעלה; גם הוא פרי עבודה משותפת של המשלחת ושרייה הבריגאדה אשר עדיין פעלו במחנות הראשית אפילו יצאו, בקבוצות קטנות, 1200 חברים של החנוניות החלוציות בודדים שינות לאיטליק. הריב נעשת ביצם וימים בהם נעצרו מעשלים באוניותם בנמל האיטליקי לה-קפצקה ראשי הישוב נסלו על עצמם מצוות צום עד-ליכסול הגודת. מארע זה לא תהליש במאומה את נכונותם של החלוצים במחנות להפעלה תביאה חוזת-הכשרת גודלה במשך תוכלוד ותקלוקת שלפני זה המסוח נחנה חוזת-הכשרת הגודת. תנועות חלוציות על-ידי מחנה פרנואל, מקום בו רכנו 300 חלוצים מארבע תנועות חלוציות (מח"ם) דודי, השומר-דציערי ותנועת-הצייוני). כליל בסוד נשדפה בחוה חגיגה גיזלת, אשר אליה באו גם מאות אורחים מקיבוצי הכשרת אחרים ומן המחנות השמרה. החגיגה כולה עמדה בסיון תרחבת החכשרת המבדור הועמלה. נמתו בהגיגה גם אורחים מהנהלת אונר"א, שבראותם את תמונן הוועים תעליז ומלאו המבין לא תאמינו למריאה עיניים כי אמנם אלה הם אותם הפליטים השבורים והדציעים בהם תי מספלים במחנות. באותו ערב ניגשת אלי אשה מראשי אונר"א, אמנם ממוצא יהודי אך ללא כל תודעת יחויית, תבשרתה לי את עורת אונר"א

השיקוח על הנוהט והדורים באסליקה והציגה נמנלה נעשתה קשה יותר ויותר. אפילו הקליטה במחנות באסליקה הני אף הן מוצמצמות, כי הנליה אנור"א באסליקה אשר היתה כל הזמן תחת השפעת הבריטים הנכחדה על הסיפת פליטים למחנות קיימים ועוד יותר על הקמת מחנות חדשים. בתנאים אלה היה צורך לשמור על האפשרויות המובלות באסליקה עבור עולים מאוסטרליה והונגריה ועליו הוטל לחפש מצאם לחוף מערב.

בראש עבודת המסד לתפעולת הבריחה והבריחה נעמד עוזר קובץ אשר נשלח לאירופה מטעם המוסד עוז בקיץ 1945, הוא היה בגרמניה באופן בלתי-חוקי. את עבודתו המרכזי לתפעולת המוסד לו שני שליחים, באביב 1946, ראינו צורך להגביר את פעולה המשרד הארצישראל על-גמת שיוכל לסטור ז"ח לאונור"א, השליח על הגעשה במשרד הארצישראל על-ידינו כשליח לפעולה הבריחה במחנה אינרנג, על-יד השני נקבע החוקר, מחנה אשר שרם וזו רב תחנה ראשונה לעוברי הגבול, מנהל הגבול והאוסטר, על-ידינו כשליח לפעולה הבריחה במחנה אינרנג, על-יד המחנה מטעם אונור"א סירב מטעמים מובנים, לקבל איש המוכנות והיחידות לבריחה במקום וסירוב זה נקל עלנו את המלאכה, באמי לירי הסכם עם אחד מקציני אונור"א כי על מנתו של המנהל היה יתנהל בדרך יסירה בין הגבלת המחנה, הגבלת האוויר ומפקדת אונור"א, במשך שלישה חודשים הנחלת הליפת מהמכים ובניתוחים סויר הברנו בגבולות, מצא מעברים העבר קבוצות מפעלים.

במלאכה לא הייתה קלה, ותחלה לא נמצאה דרך ישירה לצרפת ולכן נהגת על נסיון להגיע לבלגיה שם הנהגת או הבריחה ובכוחות קיחנו, למצוא המשרד ודרך להיכנס לבלגיה עוברת דרך האוויר הבריטי, הנסיון הראשון הראשון למעבר הגבול נכשל והיינו נאלצים לחזור אל המפעלים למשך שבועות בבתיים ובמחנות בערים שונות של האזור הבריטי עד אשר הושגה אשורה בריטית, לבלגיה. ראינו כי דרך זו לא תצלח; אולם האשורה הבלגית שירתה אותנו שירות רב, על סמך האשורה הבלגית השגנו אשר-מבער צרפתית ולשם תבטחת-יחיד של המשלוחים פנינו לשלשונות הצבא לשם קבלת אישור-יצאה (laissez-passer) וז"ו תנועה (laissez-passer) ומבטנו לדרך לא-יחיד במפקדה הצבאית כי אנו זקוקים, לצורך ה"ק"ו רישון זה בשליחת העסקים הוא מלאא את הקשתנו, דבר שאפשר לנו להשתמש באותה אשורה הקש פעמים במעבר. גבול שונם, בתוך מחנות של רב צבאי אמריקני השגנו עבור ארבעת הברים אשר שטם תבתיים בורחה של בנות-דברית לחפוש קבוצי חללי המלחמה, ואישור זה אפשר להם לסייר בגבולות ולחפש אחר מעבר-גבול נוחים.

קושי נוסף היוותה העובדה שבימים אלה עדיין לא ה"ו לנו, אמצעי התבורה משלנו, פרט לשתי משאיות שהבאנו איתנו מן הארץ, והיינו נאלצים אפוא לבקש משם לעצם המוסד פלוני או אלמני מכונית או לשכור פקונות מפרנסים, דבר אשר עליו היה ללחוץ את פעולתנו, רק עם התפתחות הבריחה בקיץ ובסתיו 1946 חשינה, "הבריחה" הקציע לרכישה מיספר משאיות גדולות, מכוניות אלן ושימו כולן כרכוש זמנות היחידות כי על-ידי כך יוכלנו לקבל דלק מאונור"א.

והיה חשש מבוסס כי ביצוע העליה יימטר למסד אנגלו-אמריקני ויתנהל על-פי הוראות של שלטון זה, זאת היתה ללא ספק מגמתם של הבריטים (ורא"ו לכך סדר העליה מן האוויר הבריטי של גרמניה בשנים 1947-1948) וכן חשבו גם קצינים רבים בשירות האמריקני, על-מנת לקדם סכנה זו ראינו את הפקדוני בוגדים הקשרים ובריכישת אמונם של אנשי הצבא האמריקני ושל ראשי אונור"א מחד וברכונות מוקדמות במחן האנשים, שיבטיח לנו יחידו של שליטה בנושא מאליד. עיבדנו אפוא שיטה הפותשת של חלוקת רשויות העליה לפי סוגים, כגון: יתנונים, עליית-נוער, חלוצים, בעלי-מקצוע, ציונים חוקים, קורבים של תושבי הארץ (עם כוח-כוחה לקרובי היילים), מקרים של השלמת משפחה ונפרט להורים אשר ילדיהם זקוקים נמצאים בארץ (בעיקר חורים של ילדי-שה"א). בדרך זו נצטבר במשרד קבוצי נמוכה אלפי חוקים אישיים אשר בבוא המער יקלו עליהם את בחירתו העולים.

עם זאת ניגשנו, אפילו בממדים הלא-אופיאוריים של העליה, לפתרון הבעיות השכיחות, כגון: דוקומנטציה של עולים, ארגון הרכבת, נכות העולים לחובלת מטעמים, ארגון הכריכה והוצאת כוחות, למהות כל אלה הייתה עבודה המשרד הארצישראל נעשית עקיד מאפס נעשה חויב, אלאמלא שילבנו את המשרד על כל מוסדותיו, את המנגנון המרכזי, את ולדות העליה בכל מחנה ומחנה ואת השליחים העובדים במרכזי המחנות והתחנות החלוציות למערכת העליה ברשות העם והיחיד, למערכת ההעפלה.

ההעפלה

ההעפלה ממחנות גרמניה לא התפתחה בקו רצוף, בשבועות והחדשים הראשונים אחרי השחרור והיה תנועה רכה לחסכים ונפרט לחוף אסליקה, אשר נחשב או לקושי-הקפוצה לארץ, בהקופה הזאת לא הייתה עדיין חשיבות לגבולות בין המדינות, כי הדגש היה על השלטון המכוש והיחידות צבאיות היו להטעה מתמדת, המצאותה של החטיבה היחידות הלוחמת באסליקה הממוספר הגדול של חקרים בצבא האמריקני היו לסייע רב להטעה זו, כך נהיו פולין (בהקמת המערכת של היתה זו עדיין באשפת הנכבש האמריקני), ואלבונור (ומינכן למרכז-מעבר של פליטים יהודים ואלים האפשרויות הללו נטמנו כעבור פרק-זמן קצר בהדשים הראשונים לאחר המלחמה היה אמונם קל ומעבר דרך גבולות שונים בישיבת אירופה, אולם בו-בזמן היה קשה ביותר להשיג אוניות לנסעת העולים ביים, את כניסתם של רכבות פליטים לאיטליה לא הקלה אפוא יציאת הממלאים זמנים, עם זאת גברת הלכה בשלטון הכיבוש האיטליה ההשפעה הנרטיבית-חלוצית של האמריקנים והצטמצם מיום ליום, ועל כל אלה נעשתה הבריחה היחידית מאסליקה לבלגיה, כך קרה שכות הקליטה יהודים באיטליה חלכה ועלחה חשיבותה מקביל עם גרמניה (יותר נכון של האוויר האמריקני של גרמניה) בתור מרכז קליטה של גרמניה (יותר נכון את יציאתם של 1200 חלוצים מגרמניה לאיטליה בראשית אביב 1946, למשלוח גדול זה לא היה המשרד מיידי, אחרי תקיחה לה"שפציה החומר.

בואינגינטון ומשם נתקבלה הוראה לערד את המלכודת, אולם הממשלה נמנעה מלערוך את המלכודת, ואכן בהתאם לכלליה טענה היתה צריכה להיות בערכיה. חרף בתכנית והולציה שלפני המלכודת היינו שולחים חוליה חזויה לעברדה נפול שפיר או מלמד אצל איכר לפני שיובל היה להתקבל להכשרת בחורה העצמאית של "החוליה", אך בהתאמה לא יכולנו לעשות כן והאחריות לנוהלה הממשל נמסרה ל"אגפים אשר לא היה להם כל נסיון שהיא בעברדה חקלאית, רובם לא הוכשרו והמלכודת שפבר עליהם, והיא גם קושי פסיכולוגי רב להגיע את החלוצים לפר עמ"ד, בתחום לחוק, את חובת משקם לזממשל הצבאי. הם לא יכלו להשלים הממשל הצבאי על ההרמת משקים לצרכינו ועל השארתם בשטחם על אף דחיות לא טובים של המפקחים המלכותי בהת-פסקות מצד הנהגים, למרות כל אלה ניסנו להבטיח מאקסטימום של מודיענים יהודים, נתנו שלוחים שכל אחד מהם יהיה מופת על נקודות הכשרה אחרות, אך לא יכלנו גם להימנע מהעסקת מודיענים ומונהלי ענפים גרמנים.

המלכודת מילאה בימים אלה תפקיד חשוב ביותר. מכוונת מקצועית נרכה אמנם לא היה רב, אך עצם היצאתם של מאות אלפים אנשים צעירים מחוץ למחנות המנוחה ירכיבם בחברה צעירה, המגיע עם המפע, עבודת-פנים, כל אלה תברואו את גופם ואת נפשם, בעבר זמן קצר נהווה כאן שפוס של כו"אדם אשר היה נבדל בהרבה מיושבי המחנות ועשה קורבן יותר לטיפוח הארצי-אשראי, לקיבוצי והמכשרה היו כמעט מענינות העפלה העקוריים, בהם גם הנהגה פעלה תרבותית ענפה יותר מאשר במחנות, כאן גם נארגנו הנהגים הראשונים של "הנהגה" בגולה אשכנז.

לא יכולנו להסתפק בהקשרה החקלאית של הנוער החלוצי בלבד. מראשית בואנו הפשנו דרכים להשרת מ"צ"ר"ה מ"צ"ר"ה, ולהכשרה לעבודה בכלל של כלל האוכלוסייה. על שאלת התעסקות נעמד בפרק מאוחר יותר; נאז נזכיר רק ששלוחים היו בין הזומים המאורגנים של בת-ספר מקצועיים במספר מחנות עור לפני ש"אורס" החלה בעבודתו, בתקופת בה אני דנימ, באביב 1946, נתנו מחשבה רבה לחוכמה שלפליטה רחבה אשר מטרה היתה להקנות מקצוע גלמספר גורל לכל האנשי של פליטים וגם חלקים ולציד מקומות עבודה עבורם בארץ. קיוונו או כי המלצת ועדות-החקירה האנגלו-אמריקאית למתן קאה אלה רשימות-עליה תגשים וביססנו את חוכמתנו על הבטחת השלשנות למתן קאה אלה רשימות-עליה שותפו בביצוע החוכמה על-ידי מספקת האוניה לחובלה העולים העל-ידי עזרה כלכלית לקליטתם בארץ, ואינו כי בהתאמה ישנו ציד תעשייתי עצום אשר ערכו שם ועום, כאשר התעשה ההרמתו היתה משותפת. עיבדנו אופא ראשי-מפקדים של תוכנית אשר לפיה יאורגנו העולים לפי קבוצות מקצועיות ועליותם האורגן במסגרת של קואופראטיבים חבורות-עבודה לשם יצירת מקומות עבודה יחשיים בארץ. בקישנו לרכוש את הוציר בהרמתו במאקים אשר נשלם מהביעורינו

ביוני אוגוסט היה תדיר תמנה: לשם מה זקוקים אנחנו, אשר אינו מטפלים באספקת למספר כח רב של משאיות אמרנו לקצין אוגוסט "א" הממנה על ואיי-גונים ומנובדים כי חרף-אנחנו מטפלים בפעולה התרבותית והואיל ואין מוספר מספיק של ספרים בשביל כל מחנה ומחנה עלינו לאיץ ספריה נודרות וקובעיל את הספרים במקום זמנים, בשמענו את "המלכה" הזאת פרץ הקצין בצחוק רם ומאו היה משוכנע כי משאיותינו מלמאות תפקיד אשר אינו נוגד את המטרות ותשגונות של אוגוסט. בכלל יש קופר כי לא היה זכר אשר ארם את קרבנו בעיני השלטונות כעבודתנו תשקפת בהעפלה ובבריות, טובן שלא ידעים היו קדם תפרטים, ויחמכו שלוחים את תפרינו בהערכתם, אך ידעו אז נכון כי אנו מתחייבים מרובו למחירת התחייבות וכי אנו עושים את מלאכתנו באמנה ובאחריות. רבים רצו לסייע לנו באופן פעיל, ולא פעם היינו סרורים בראנה ניצל קיסון את התקרבותם לתמיכה אשר עזרה ולתן סכנו את עצם תפישות. בתקופת-ההיא תלו באוגוסט קצינים יהודים במספר לא קטן ורובם נרתמו לעבודתנו, אך גם לא-יהודים רבים היו בין עוזרינו, ביניהם גם קציני אוגוסט"א ברישים. הם עזרו לנו בתחבורת, דלק, חלבשה למשפלים וכ"ו.

טובן מאיני כי בתנאים הקיימים בגבולות ובחבורות לא היה תועלתה מגמפיה יכולת להגיע לממדים רחבים ולמרות כל המאמצים שהושקעו ברכי לא יצאו בכל שנת 1946 בדרך זו מגרמניה אלא 9500 איש בלבד. המעפלים היו תחילה חברי הארגונים החלוציים בלבד ורק בסתיו 1946 התמלכו לחטיף אליהם גם בודדים עד כדי שליש בכל משלוח. העלוצים נקבעו על-ידי אירגונים במסגרת של מוכסה גלל תנועה והנוטה בתחום למיספר תכנית בקיבוצים. התודים נבחרו על-ידי השליח במחנה בשיתוף ועדת העלית המקומית.

ההכשרה החלוצית

עברת רבה תשקיעה הממשלה בשיתות ההכשרה החלוצית, בבואנו לגרמניה מצאנו כבר את נקודות ההכשרה הראשונות. היותו הראשונה נוסדה עוד בקיץ במשק גרמנותו בקירבה פולקסוויט בחוה שריתה לפני המלחמה קיימה של ברית החלוצים החדשים. במקום החינוך צעירים יוצאי מחנה-הדליכו בברנוואלד שיסדו את-כך את קיבוץ בונוואלד. חוות השגיה נוסדה ומו קצר לפני בואנו בחוותו של צוויל ויהודים יוליס שטרליכר וקראת קובצת נילי. זמן קצר לאחר בואנו נוספו עוד חמש נקודות הכשרה לוספה. בפרק קודם תיאורנו כיצד נהדרו אלפי בני-נוער בקיבוצים שבמחנות, ואינו כמות התפקידים הראשיים שלנו את הראת הקיבוצים הללו מן המחנות העברתם להכשרה חקלאית. למטרת זו איורנו עוד במארס 1946 מחלקה להכשרה וליד מחלקה זו התארגנה באביב 1946 ברית זארינגנים בתלוציים. המשימה לא היתה פשוטה כלל וכלל, ראשי הצבא ואשי אוגוסט"א אמנם ראו בעין לפה כל עבודת פוריקטיבית של פליטים ובפרט עבודת חקלאית, אולם המימשל הצבאי הממנה על הנהלת המשק בגרמניה חשש לזקקים כלכליים ולריחת החנוכה של המשקים, ומשום כך הועבר להחלפת מסגרתה של ההכשרה החלוצית. העניין אף הובא פעמים אחרות לדיון במסדרות העליונים

הרפואה תלה על כל העולים ללא הכרזת הדרך בה הם עולים. המחלקה נתקלה בקשיים מרובים בעבודת העולים היו פוורים על-פני כל גרמניה במחנות קיבוציים של רפואים-נאציים בכל מקום, כי נזכרו לידע שישנו הפרענות לזה גם המסור המקצועי של הרפואים. היו מקרים שרופא פלוגי החליט על דעת עצמו כי פליט אלמוני ישאי לעלות התא העלים את מחלתו של העולה אם מפני המחללה הממונה עליו. היו גם מקרים שפעילים הערימו עלינו ובידעם על מחלתם שלא לבריקה את הוכח הנריא. רק ממור כשלונו למדנו אך למנוע ורופים.

מהרגו צבחהנו במחלקה הרפואית רכשנו לצמצנו כעבור זמן-מה גם המבור ברוח למדי. על מצב בריאותם של הפליטים; התמנה זיחה מפליגה... התמבר כי מצב הפיסי — וגם הנפשי — של הפליטים היה טוב בהרבה מאשר יכולנו לקוות. מספר חולי השחפת היה, כמובן, גדול מן המקובל בתורה גורמאלית, אך הוא היה נמוך מאד בהשוואה עם התנאים בהם אנשים אלה היו נתונים וה שנים. בו מצאנו מספר דג גדול של מחלות לב בדרגות שונות של המחלה. בזמן הראשון אחרי השחרור בלטו הפרעות במערכת התפרשה הנפשיית ורבו תופעות פוורוסיות, אך בסך-דבר היונו מופתעים לטובה מצב בריאותם של הפליטים. והמבר כי האנשים החוקים התבראים ביותר הצליחו לעבור את השואה. נסיונו בבריאותם של אלה עולים אצל אותנו גם לקבוע עמדה לגבי מדיניות הבריאות בתוך שאריות-הפליטה, אכי-כי לא נמלנו על עצמנו אחריה להחליטה. ערך רב היה לכיכורה של משלחת רפואית מארץ-ישראל במחנות (רי"ר, מאיר, רי"ר). גרשקה ת"ר שפיר) בשלהי קיץ 1946 ולהלצותיה היה משקל רב לגבי פעולתם של הגיינט הוותד המרכזי.

יצר חיים מפליא היה פועם בקרב שאריות הפליטה. חודשים מסופר לאחר השחרור ויחה נכרה תנועה גדולה לייסד משפחות חדשות. חקמה חופות רבות לבעבור חרשים אחרים החליטו במחנות אלפי נשים חרות. המחנות של שאריות-הפליטה היו בשנים 1946—1948 המקום של הילדה הנבחה ביותר בעולם. היו נולדים שבהם נולדו במחנות עד 700 ילדים. השיעור באם ובתוונת נעשה אחד ולפקידים החשובים ביומיו. שיהפנו פעולה עם הגיינט בהקמה טפוח-חילי לעובדיו הרכיח לאמנות וצערות.

האחריות במחנות גוברת

כל העבודה הנעשה המסתעפת של המשלחת נימס אלה נימה יסודית אחת עליה-לה: הצפייה לעלה-רכתי כי תבוא. אך היום אשר לי קיוונו בלש לבוא. בלנומים גברת הולכה המתרחות במחנות עם בוא האביב ויחה קשה פיי-כמה הולגינה במחנות הבטלה. אלפי פליטים חופשו אחרי אפשרות ודרכים לעזוב

לחזרות הרכוש תהודי ואשר לחזרות הרכוש. טענו כי אין לבנות את תוכנית הריסיוציה על העיסוד של חזרות הרכוש האינדיווידואלי לפליט בעלה-התבעה אלא יש ליצור גוף יודי פרוטוטאטי אשר יקבל פיצוי כולל עבור כל הנזקים שנגרמו לחידים וגוף זה יפצה את בעלי התביעות האינדיווידואליות. היה ברור כי צננה בעידן זה ויחה לסוכנות הילדית דעה מברעת. ידענו כי אם הצענונו זו תתקבל יבסדות, היי נמל כבתי-אחא לשלוט ברכוש גדול אשר לא רק יפסוח פיצוי וינו לכל אישי אשר תפסיד את רכשו בגרמניה אלא גם יאפשר קליטה מסודרת של העולים ויתרום תרומה חשובה ביותר לפיתוחה של הארץ.

אולם היסודות המתגנדים לחונכנונו באופן עקרוני היו מרכיבים ומשקלים הוה רבי. העיסוד של פיצוי קולקטיבי היה זר למחשבת האינדיווידואלית של האמריקנים. כל ססיה מעקרונו תבעלת האישית על הרכוש ויחה למרות חזום יוראו בה יסודות של השקפה אנטי-קאפיטאליסטית ולכן אנטי-אמריקנית. רק אילש אחו בנסרת השלטון הצבאי האמריקני נטה לדעתנו; הוא היעף הפינאנסי של הממשל הצבאי, אשר ראה בדרך זו קיצור הפרוצדורה האפשרית לגיחה תר-סעמי, דבר אשר לידעו היה רצוי גם מבחינת יציבותו של המשק הגרמני. אולם הוא בשאר בדרך ברעו השלטונות נטשו בקו של רסטיציה אינדיווידואלית. רק לגבי הרכוש שאין לו יורשים ולגבי הרכוש הצבורי נתקבל אור-כר הדלינו של גוף ציבורי יורשי. יתר על-כן, השלטונות היו תקיפים בדעתם: כי אין לערב את שאלת הריסיוציה בשאלה של העברת הרכוש המוחזר, ויחה כי הרכוש התעשייתי של הגרמני מפני החרושות. מדיניותם המוצהרת ויחה כי הרכוש התעשייתי של גרמניה צריך להישמר לקיפוחה של גרמניה בהמרת שישנו עודה של יצור תעשייתי הרי יש להצניא רק במסגרת של יצוא סדיר וחוזות משלום במטבע קשה ידא בדולארים. אוחנו הסתמכנו על משללה המוסרי של תביעותנו לגבי גרמניה האחרית לאסונו וציינו כי אריות-הברית כבר החתימה לעזרה כלכלית לקליחת העולים ויחה זו תוכל להיות זולה וגם יעלה יותר אם תינתן מגרמניה מאשר אם תינתן מוכללה האמריקנית עצמה. נמולו זה נתקבל על דעתם של אחרים מראשי השלטון הצבאי. האמריקני בגרמניה הם היו מוכנים לתמוך בתעויותינו, אולם הודישו כי הברעה, תופל בוואשינגטון. הצעותינו אלו שימשו אחד היסודות למשא-ומתן עם המוסמים האמריקניים בתועדה שנקבעה להכנת הביצוע של תמלצות ועדת-החקירה האנגל-אמריקנית ונראה ויחה כי יש סוכיים שהצעותינו תתקבלנה לפחות בחלקן. אולם ועדה זו כידוע מעלת בתפקידה וסיימה את עבודתה לא בוצעות ליציע חסכני של עליות מאת-האלפים אלא בחוכמות מדיניות אשר תמחינה לחתונתנו בתחום המאנוטון שתוכנית מוריסון-גרייזי העידת לנו. עם זאת נסתחמה גם עבודה חודשים שלנו באפס תוצאה.

המחלקה הרפואית

המחלקה הרפואית נוסדה על-ידי המשדו הארצישראל במאי 1946 בהנהלה של שלוחת-הרפואה ובעזרתו של רופא מברך ופליטים. תפקידה הוגדר כבריכת המועמדים לעליה ומראשית פעולתה של המחלקה נקבע המלל כי הוכח הבריקה

תירועת מציינ החזור כי היהודים אמנם נתלשו מארץ-אם כוחם טרם נהרס כליל. החזור מרגיש כי השעת אינה כשרה להתנגשות גלויה בין הגרמנים לבין היהודים, מטרתם של הגרמנים צריכה להיות להשיג את היהודים על שלטונות הכיבוש ולהביא, אם אפשר, לדין התנגשות בין היהודים לבין צבאות הכובשים. מלאכה זו לא תכבד, מציינ החוזר, כי היהודים הם עצמנים חסרי משמעות וברקל יגוררו אחרי פרובוקציות מתוכננות מצד גרמנים אשר יספכו אותם לא עם הגרמנים אלא עם שלטונות הכיבוש.

לקח שטוטגארט, פריימן, לאנדרברג וכו' הוכיח לנו כי אנו עוללים לקיים את משיאלתה של המחזרת הנאצית: לכן גייסנו את כל השליחים ואת הפעילים של שארית-המליטה לייסוד הוציאים ותועלים במחנות. גם גייסנו להגביל את פעולותינו לחקמה, "התגנה" במחנות. על פעולות, "התגנה" יסופר בפרק אחר.

אחרי התנגשויות הללו נחקימה ישבה של המועצה לענייני היהודים (Jewish Affairs Council), מוסד מיליץ אשר נוסד ביזומת אונדריא, והשתתפו בו באי-כוח המחלקה לעקרים של המועצת הצבאית, הממשל הצבא, אונדריא, גוינט, הסוכנות היהודית הוועד המרכזי של הממשל הצבא, בישיבה זו הוציאה את הצעתו של בן-גוריון, שהציע בזמנו לגרואל איינהאר, לרכז את הפעילים היהודים באזור אחד אשר יפנה משהבין הגרמנים. הצעה נהמכה הפסח לא רק על-ידי הארגונים היהודיים אלא גם על-ידי אונדריא. אמנם לא פיקפקתי בכך שהצבא לא יקבל את הצעות, אם איינהאר דחה את הצעה בן-גוריון בתקופת השיא של אהדה, לפליטים, בודאי לא היה להציעה זו סיכוי בנסיונות הקיימות. אך אני ראייה חשיבה בתצנה התביעה ובחשיבה שניתנה לה על-ידי אונדריא, כי סברתי שדחיית הביצוע תשפיע לטובה על מיליץ משיאלת אחרות שלנו.

לא עברו ימים רבים ועמדנו בפני משיבר חדש, ממשלות אחרות ואנדרות צדקה בארצות שונות חרצו לאונדריא על נכונותן לקבל אל ארצן ולאמץ ילדים יהודים וללא-חרדים מבין הפליטים העקורים. הנהלת אונדריא תמנה את האויר-בנותם היהודיים (גוינט, היאס והסוכנות) לשיבה והחזיעו לנו, כי בהתאם לחוק חדש נמצאים כל הילדים היהודים וללא-חרדים באפוסטרופסטו השיירה של הנצא והוא המתלים על גורלם, אולם ברצון הצבא אונדריא להימלך ברעת ואיזונונים לחלוצים לגבי ארצות הגירות השונות. בעיני אונדריא היה זה בשורה גאוה לילדים האומללים אשר ימצאו עתה היהודים נטלתי קיום-קלטה באנגליה, נורבגיה, אצור-הנורית ואוסטראליה, משנים היהודים נטלתי ראשון את רשות התיכנה, אמרת כי אנו מעוללים את רצונם הטוב של הארגונים הממשלתי לקרב ישועה לילי-ישאל, אולם אנו צריכים להחנך להוכיח זו, לא נוכל לשאת-פעולה ונשיאה את-הכל על-מנת לסלק, עמנו שיהל מיליון רבתי ילדים ואנו נצאים לתרבות כי נלעג חילקים שנותרת בחיים ימצאו את מקומם בארצנו. הכינונו למענם מוסדות של עליית-הנוער ומשפחות שמוכנות לאמץ אותם; ואם השלטון המאבד-אשרי מנע עמאכה מאתנו להעלותם ארצה, הרי מנוי נומוד עמנו כי ילדים יהודים אלה יקבלו את השירות-העלילה הראשונים שיעמדו לרשותנו. כל תוכנית הגירה אחרת היא ליענינו פגיעת בכוונותנו ואש של איבה כלפי העם היהודי.

את המחנות ולחמתו לערים או לגובה את-הגבול לארץ חופשית. רק התקווה כי הם תעלה קרב וכי נכות-כבורת חינתו ליושבי המחנות מנחם בעד עיובה גודלה יותר של המחנות. בימים אלה היינו אהנו מעוניינים בכל שהמחנות יקוימו ולא יחלוש, עד אשר נשיג את זכות העליה, כי בריחים של פליטים יהודים היו כוחנו ואילו פיזורם היה משורר את אחריית כוח התנהלותנו בגולה. האוירית המחנות בעשיה מתמשלת מיים ליום וגפורר קטן היה להצית תלמות. במחנות אחרים אכן אירעו תחגשויות רציניות.

במחנה שטוטגארט נערך, בסוף מארס תפיש בעקבות הלשנה כי במחנה שנה קבוצה של מויפני כספ, יחדד קטנת של מלשורה צבאית אמריקנית הגישה יחד עם משטרה גרמנית. עם ראשית החיפוש התגלתה המשטרה הגבאית הגרמנים צלארז לרבים עם היהודים. הגרמנים סברו היו, כנראה, כי חזר כבר ימי שלטונם ולפי מסורתם, "בה-החור", ציון בקריאות, "יהודים תחזרו!" על כל הפליטים לצאת מבתרים לרחוב על-מנת לא להפריע לחיפוש. התמוז היהודי תסער התגבר בכוח למשטרה הגרמנית וזו פתחה באש. אחד הפליטים נהרג. הדיעות על המאורע בשטוטגארט עברו כשא בכל המחנות והופיעו עוד על המחנות תכלילה.

ימים אחרים אחר-כך קרה מקרה במחנה נוי-פריימן בכפר של מינכן, בחוזרת גרמנית בעברן בליחוי חילים בושים על-יד שני המחנות לענו להודים וסראו קריאות גנאי לעבר המחנה. שוטר המחנה היהודי תפס את הכוזרות ודחה אותה בכוח ללחנה על-מנת להענישה. לקול צעקותיה נתאספו מהל חילים בושים ופליטים פולנים ממחנות סמוכים והחל פוגרום קטן ביהודים. רק הודות לקירבת המקום למרכזן אשר מנחה הניע מהל צבא, נמנע אמוז גודל.

המקרה המסוכן ביותר קרה בסוף אפריל בלאנדסברג. אחד הקיבוצים החדש-בים במחנה פתח בקרחה חכשרת בדינג באגם לא רחוק מן המחנה. הברי הקיבוצי היו יצאים יום-יום לעבודה וכללה היו מעמידים שמיניה בקרחה הנמצאת בתוך כפל גרמני קטן. בוקר אחד לא נמצאו השומרים במקום. חיש מהל נתמשה במחנה השטופה כי הגרמנים הרגו את שני השומרים ורקום לאגם, המזן פליטים נסעים יצא לכפר, "לנקום את הדם השפוך". הודיע צבא אמריקני לנגנה על הגרמנים. לפני, "הפורעים היהודים" ואלה הדפו את היהודים חוזר למחנה רשמו עליו מצדי. תועד המרכזי השליחים יושב חסכסוד. אך בעת חסכסוד נערך עוד חיפוש בקיבוץ ומצאו בו חרבה ושני אקדחים, דבר אשר, "הוכיח" בביכיל את הכוונת התקפנית של היהודים. תשעה-עשר איש נאסרו חזי צפויים לעונש מותי. רק אחרי פטירת השתדלות רבה נסעמנו ומשעם תגינים נאחזי התערבות אשית של הודיע והודש לענייני היהודים אצל המפקד העליון שוחזר תאסורים על סמך התחייבותנו לתעלותם מיד ארצה. יש עוד לזכיר כי תשומרים, "החלונים" נמצאו שלמים ובריאים. הם חסתלקו מן השמימה כי לא רצו להישאר בקיבוץ.

תופעות אלו הדאינו אומנו לא רק בשלעצמן אלא באשר ראינו בהן חוליות לתהליך אשר מוכרח היה לחסתיים באסון. בימים אלה נפל בדינו חורר של המחנות הנאצית על השאלה היהודית. אחרי כמה חזרות על החורה הנאצית

וכך תפסקו-התנועה לעבר האזור האמריקני. אחרת תפסקו. במקומה זמנחת משלמים תפסיקו: חרשנו להנשיה מוגברת בריבית ולמעשה היינו ויקויים לעתה אדולף בו נכחל לשכר באופן זמני מיספר גדול של פליטים ובחסות המחנה גם לעסק בתבנות להמשך דרכם. מנהל אונרדיא בבולין, החרי, היה במחלה מלא חשדות לגבי המחזרת היהודית. אולם השליחים במקום רכשו מהר את אהבתו ומלאו ואילו היה שיתוף-פעולה מלא בין הסוכנות, הגוינים, הרב הצבאי ואונרדיא.

בסוף מאי הגיע לגרמניה הודיע הודיש לענייני היהודים במפקדת העליונה, חרב פילים ברגסטיין. בפנישתי הראשונה אחר הבטיח לי הרב כי תנשא סורג לא יסוג מתביעתו להעלאתם של מאה אלף מפליטים אולם כאשר גנעתי בשאלת החסנונות בעשה הרב והרי יומד ולבסוף גילה לי בסודי-סודית כי אם מיספר תבאים לא יעלה על 5000 להודיש לא יקטפו משלמות האמריקנים צעדים גוים. כמובן שהודיעה זו לא יכולה לספק אחרת. במוצח הזה כבר מרדכיים היו בשטטין לעשרים אלף יהודים מצפים לאפשרות להגיע לגרמניה. דעתה כי נצטרך להגביל את הליחז על-מנת להודיש את קו מדיניותו של איזנהאור בדבר המקלט הארעי. גם היה ברור כי צפויה לנו הסכנה שארצות-הברית תעמוד על מנת מאה-אלף יהודים לא הוגדרו במסגרת של מאה-אלף. רשויות-עלית לנו חשבת היהודים-לעיתים להחיות את יהדות ארצות-הברית. שומה עלינו לשבור את המעגל והיי מה, גם אם הדבר עלול לגרום להחנכות. אך יש להזהר מפני החנכות ככל האפשר.

באמצע יוני נודעתה למקום-התורפה, בברלין, בעת ביקורו הראשון של הרב ברגסטיין בה. תפגשו אחר עם פליטים אשר זה עתה באו, וכאשר ראה קבוצה לידים חששים לרשימה-בלאדם אשר הגיעו לברלין בוא הלילה, נודיעו ממראהו אילו ונמר. אומר לחיות בצורה. כעבור ימים מיספר הזמני באופן דחוף למפקדת הצבאית בפראנקפורט. הרב אמר לי כי עומדים לפני הכרעה חשובה בדבר החסנונות והיא דבר מדיניות. הרב אמר לי כי עומדים לפני הכרעה חשובה על-דרכי הברירה. במשך שעה וחצי גוללתי לפניו ולפני עוזריו את אשר דעתה על-מצבם והצגום של היהודים בארצות-הברית-החדשה. הערכתי או כי בצורתן אחר קלוי-כסאותיים אלף יהודים ממזרח-אירופה. לבסוף בשאלתי מהי הודיעתה המחזרת על-הדעת שנוכח להצג לשלמות האמריקנים כמדינת נניסה לאורם למשך שלישית-החודשים הקרובים. נקטתי את המספר 40,000 כמספר-י-פליטים קל-המספר שהשלמות. בראשי-הסוף היו מוכנים להסכים על.

הצעתה עבר השיפול ליד הרב ברגסטיין. הוא הרצה את ענייני לפני המפקד הנלחץ ואנשי המטה הראשי והרצאתו השקטה והנעורה אך חודרת חוקה לסורי לב תפישת את הגרמאלים. כעבור יומיים נתבשרנו כי הנגוראל פל-גורני נהן את המספר-ל-בניסתם של 40,000 יהודים לאזור האמריקני של גרמניה בתקופת האביב הזרחיים הקרובים. ביים זה מילאת אחרת הלישית שלמה ומפיק. בראש הודיע לנו כי שברנו את הקרח ונוכל להמשיך בתנועת המבנות לתתים ומשם לאפליא. אך לא הספקנו לשמחת כי חתר שבע ימים נתכו על ראשינו מהחלומת הלישית רק שלשה ימים עבר מאז הצהרתו של פל-גורני וידו הודיעה של

אנשי אונרדיא בוכו ושאלו אתי דעתם של בניני האירופים האחרים. מנהל האירופים אמר במשפט אחד כי הוא מצטריך לדעתה. מנהל, "היאם" אמר, כי אירופו משפל בתגידה לכל האצות פרט לארץ-ישראל, אך לגבי פליטים יהודים מודעה היא עם דעת הסוכנות. הוסעה אחידה זו של כל האירופנים היהודיים הרייעה את תפקי והוכנות ההגירה של ילדי ישראל נגששת.

הבריחה

לשווא חרשנו לעליה הגדולה, ועדה אחרי ועדה באה הפליטים במנות לא ושלעו. בו במוצח נעשתה שאלת הבריחה מפורח אירופה ומהן מקלט ארעי. בנרמנית לאקטואלית ביותו. עמדנו בפריקים הקורמים על כוונותם של השל-טונות האמריקנים להפוך את אזור הכולוס שלום למקלט לכל יהודי נרדף; אך את כאשר לכוונתם היו פתוחים קשונות לזקנתנו, לא היה באפשרותנו להביא רבבות יהודים. הממשלה במזרח אירופה התנגדו לבריחה היהודים ושמו משישולים רבים בדרכם. תנאי החורף והבידוד אף הם על הבריחה. עתה עם בוא האביב נחזקה התנועה. שלשה חיי הגורמים אשר הביאו להבדחתה של הבריחה: תהליכה הייתה קלה יותר בשונה האביב הקיץ; והלכה הצטברצתה של יהודי פולין מרסיה רוב דומם של יהודים אלה לא רצו ואף לא יכלו להיאחו מחדש בפולין; ולא באחרונה קיוו כי שער יפתחו בקרוב ואז תינתן וכוונת-קדימת לפליטים העקורים הישבים במחנה.

בראשית החורף, כאשר השלמות האמריקניים היו מוכנים לקלוט מאה אלפי יהודים לא הגיע ממדי הבריחה אלא לשלמות אלפים לחדש בממצאי. אך מאז בקרב גלי האהדה ורבו אלה אשר קראו להמסכת מדיניות הילת המחמת ולגידתה תגובל. גלוח תברישתי הלך וגבר בכיוון זה והמשפחה הבריתים נקטו אונרדיא קו עוי לגבי הפליטים חוזשים. רק במאמצים גדולים הושג בוואשנגטון כי עקרון תהליך הפחתה יישאר בתוקפו לפחות עד לפריסתם דייח ועדת-החקירה האנגלי-אמריקנית. ביחיים גבר הלוחץ בגבולות וכמאי כבר נכנסו לגרמניה 7000 פליטים חוזשים.

הודם הראשי של הפליטים הלך בימים ההם דרך שטטיין, הנמל הגרמני לשיעבר אשר סופה לפולין, ומשם בקבוצות קטנות דרך אזור תליבוש-הרוסי לברלין. חלק נישאר בברלין במחנה של אונרדיא ואילו הרוב עבר משם בקבוצות קטנות ובררכים שונות דרך אזורי-הכיבוש החסי והבריטי לאזור האמריקני. נוסף על דרך מסובכת זו באו קבוצות קטנות יותר לאוסטרלי ומשם החלוקין, חלק לעבר איטליה וחלק לגרמניה. קבוצות קטנות באו גם מצרית ישר לבואוואיה.

בהודיש החורף ובמחצית הראשונה של שנת 1946 יצחה ברלין הצומח המרכזי בדרכי הבריחה. בספטור הצרפתי של השיר קיים היה מחנה קטן של כשליש מאות איש-בינהגלת קהילת ברלין (רק בשלב מאוחר יותר עבר המחנה לפקדת אונרדיא) ומחנה זה שימש מקלט-לילת ראשו למסתגנים ומסאן המשויכי-בדרכם. כשנבחה החנועה, הקימה אונרדיא מחנה גדול בספטור האמריקני של השיר. אונרדיא החכוונה לעשות מחנה זה מחנה-המנופה וכבר לחניע את היהודים לוישא ברלין,

בגרמניה (כולל את ברלין) כ-70 אלף יהודים, לאוסטריה כ-20 אלף ולאזור המזרחי כארבעת אלפים.

בנודדי ילדים

במור הזרם הנבייר הזוז היה פלג אשר ראוי לציון מיוחד. עם תחילת באו קרבות-קבוצות של ילדים בכל המגזרים, רובם היו יהודים, אך היו ביניהם גם ילדים רבים שהיו להם הורים, או לפחות אב או אם, התנדבים מסדו אותם בפרוץ למעושת-הנער. סמוך הקיחה כי בדרך זו יוטו הילדים עלילת מחיית. קבוצות אלו הומשו מאות ילדים בקיבוצי יקדים ונודד וזו קצר נחאספו בגרמניה כשלושת אלפים ילדים אלה. הוקמה מהלקה לעליות הילדים ונודד. התולטנו לזקוקים ממיסב כחזנו לטיפול כל הטרעות-הנודד. פנינו לאונגריה בתצעה להקמת מחנות-נודד בדוונא המחנה עובדה קיים בזמן בשפריט. בראש המחלפה לטיפול בילד באונגריה, עמדה אז מלשנ על יהודים ועל ציונות, אך במגע המדויק בדרום ארצה, לא-יחודית, שלא היה לה אונגריה וקיימה ועדה לטיפול בילד היהודי אשר בראשה עמדה האשה הנזיל והחשובה בה באי-הכח הנצייט, הודיע המרכז, ועד הנחלה של הרבנים ושלשה באי-כוח המוכנות היהודית. עתה לא עזר עוד איש על זכותו המסורתית לכוון את פעולות המחלפה ולעתים תכופות נתקיימו ישיבות הוועדה לא במשפחת אונגריה אלא במשרד המוכנות.

אונגריה הקימה מחנה גדול ברינזוויץ לבריקת הילדים ושינום. מחנה זה כלל 1200 ילדים. בראש המחנה תעמדה גב' ג. ר. מי שהייתה תחילה מנהלת כל הפעולה והצוראלית של אונגריה באזור האמריקני, והיא הסתלקה. במשפחתה הנהלה במשפחה הראשית על-מנת להתמסר לפעולה בשדה משש. היהת הרוחית והמחלפה אשר כמעט ולא ידעה כלום על יהדות והחליטה להעמיד את עצמה לרשות עם אנשי ארצ-ישראל המקדמה שוב ליהדות והחליטה להעמיד את עצמה לרשות פעולה בת חוכל לשרת את ענייננו. אחת עבדו שתי שליחות ארצ-ישראליות. מדיניותם יצרו: הילדים כעבור ומרמה למחנות קבועים. מחנות אלה זקמו על-פי זהש-תפיסת של הילדים להועדות-הנודד והשונות. לא היה קל להגיע את אונגריה לסוסים. לריכז הילדים בהמאם להשתייכותם הארגונית. חרף גם בתוכנו לא מולנו השלטנו עם חזר כי ילדים קטנים כבר הועמדו להועדות זכי להחנות ילדי נסרת: הששפעה המברעת על חיי הילדים החיובים. אולם עלינו היה לראות אישית-העובדה כפי שהי, בין אם טובות הן או רעות. הילדים נאספו ואורגנו על-דבר הנהגות. המודריכים עברו אהם את כל הדרך דבר-ההחלטה. וכל מי שהיה מנסה ליעזר על המסדות הנהגותיה היה נחלק בהחלטות נמרצות של המודריכים אשר בלעדיהם לא היה יכול לשלם בילדים. על-כך ראינו את המפקדנו לא בפיסול הנהגות אלא בשיתופן במסגרת של עליית-הנודד. בהדרכת המודריכים ובפיסול על הפעולה היהודית ועל סודי המחנות. בעפל רב הוצחנו לקבל גם את המסמחה של אונגריה לקו זה.

תשלוח בארץ פנתו לציפור נפשונו. אלפי חברי ההגנה נעצרו זאמם חברי הנהלת המרכנות הוועד האומי ובאותם הימים, ימי מסע-ההצל נגד הויישוב-שפיך הפוגרום. בקלצ'ה (4 ברלי), רכבת. יהודי פולין נחזר לגבולות כרי למלש את נפשוהוים. במסובות חודשות אלו לא יכול היה הישגנו מלפני ימים מסופר לספק עוד את הצורכים, כפיגישת חוספה של עובדי הנביחה נקבעת חוכבות. להוצאתם של 80 עד 100 אלף יהודים מפולין חרף הדיכויים-שלישה. נקודותי. מתודש אל הרב ברושטיין ובשאלות אם נכיל להישאר במסגרת המספרים אשר נקטתי אותם רק לפני זמן קצר. ענייני בשלילה. הרב חיש שהעמדתו של הניעות חודשה עלילה לכסן את הוויסע הקודם, מה עוד שביעיותם נהגלש המשבר המדיני בארץ, ואסילו התמישים שבין האמריקנים נעשו לא בטוחים בדבר הגשמתו הנאמנה של-המלצות. הוועדה האנגלו-אמריקנית. הצעותי לרב שייסע לפולין ויראה את המצב במל-עניתי. הוא שמע לעצתי ולליקוח בפולין היה באמת ערך היסטורי. יהדות פולין הייתה בימים אלה אחרות פאניקה, במיוחד הרבבות אשר זה עתה חוזר מרוסיה וטרם השתקנו. הממשלה הפולנית אף היא שיתנה את קוסי לציאת היהודים. היא נוכחה לדעת כי הנוסחה האנטישמית ופירעות ביקודים עלולים להיות נשע רב-יעוצמה בריח תכנסת החוגים הריאציוניניים נגד המשטר החדש אשר טרם היכה שורשים בעם, וציאה מחייה של יהודים במיספר רב עשויה לשחרר את פולין מגורם. חוסס ומחסיס ולסייע על-דבר כי בייצוגו של המשטר החדש. הממשלה הצ'כוסלובקית, בהשפעתו של שר-החוזר יאן מאסאריק ובהסכמת הקומוניסטים, הייתה מוכנה לאפשר לפלטים מעבר דרך ארצם ואף להגיש עזרה, בתנאי אחד בלבד — שהורים לא יעברו את גבירת.

בשירוב מפולין מסר הרב ברושטיין למשפחה דוד-השכונן רדאמתי על אשר ראה, הוא השיגי את המסכמת של השלמות הצבאיים לקליטת מאה אלף יהודים מפולין באזורי-הניכוש האמריקניים בגרמניה ואוסטריה. מעתה קיבלה הברחה אופי של מיציע צבאי. מדי יום ביזמו עבוד המנוע אלף איש את הגבול הפולני-צ'כי על-דבר נאחז, משם הועברו ברכבות לבראטי-סלאבה המשך דרך האזור הרוסי של אוסטריה לוינה. כאן הייתה תחנת-היצי ובדרכה ופראית במחנה-מעבר, אשר הוקם בבית-החולים לשעבר של הקהילה היהודית על-שם רושטיל. מווינה הועברו הפלטים לברכבות צבאיות בתלם לאזור האמריקני של אוסטריה ובחלקם הגדול לגרמניה, לשני מחנות-מעבר גדולים אשר הוקמו על-דבר הערים הגאוגראיות תאם ולאוסטריה. אלה היו מחנות אהלים גדולים אשר כל אחד קלט 6000-8000 איש. המחנות חיללו לא-היו: הנהלת אונגריה אלא בהנהלת הצבא, אשר טיפל במישרין במשפל הצלה זה. המחנות המעבר הועברו להפליטים למחנות חרשים של אונגריה או גם כחוספה למחנות הקיימים מכבר. חרף שבויות מיספר קמו כשלושים מחנות חרשים. מתוך לוחם ראשי זה-היו עוד פלטים צדדיים בדרך הישנה משטטין לברלין ופלא רודד היו לאזור הגבירטי של גרמניה. מביצע כבוד זה, אשר חזל ציילי הגיעו לשיאו באוגוסט-ובמחצית הראשונה של ספטמבר, הגיע לסיומו בסוף אוקטובר. כהוצאה ממנו נוספו לאזור האמריקני

שארית הפליטה וטבעי הדבר כי דווקא עם שוך המהומה והנדולה כאשר הגיעה לסיגמה התנועה הנדולה מפולין שבניש מקיץ ריתקה את כל תשומת-הלב של הציבור, עמדו רבים המומתים ונוכחים מול המציאות המזוהה של ישראלים רבבות פליטים כמחנות גרמניה ואוסטריה הצופים לעבר תחוף ואינם יכולים להגיע אליה. לא יישאלו הדבר כי לאור מציאות זו נמצאו אנשים אשר נפלה רוחם ושקעו בהדרגתי ספקי... האמנם צדקו בדרךנו או שמא חלכנו שולל אחרי אשליה ועלולים אנו לומר אסון על הציבור מייסורי מצפון אלה וכרוח לי יפה שיותם עם מפניג של מפלגה לא היו פשוטים ונבחרו אומנו במלים נמרצות כי תווי המחנות לא רק מנחו את האדם ציונית אשר תביח אותו במצפון אלה וכרוח לי יפה שיותם עם מפניג של מפלגה אלא מבטל בו צלם אלהים וצלם אנוש, כי אין שבט בישראל כזו ירד וכה בוי כרשבי המחנות, וכי רק תפקיד אחד עומד לפנינו: ביטול מיידי של המחנות בכל דרך שתיא, ודאי, עדיפה עליה המעפלה; אך גם הנגרת לארצות אחרות. יתאי הנגרת אל מעבר לים לא תוגנה אם בזה יסיר הסיט של הישיבה במחנות. סופרה ציונית עינתה את עצמה ואחרי בשאלה, אם יושבי המחנות לא למרד בנו באשר הטעינו אותם; ואם מפעלנו, "הרכבה החותמת לארץ-ישראל", לא יבא, במפנה אורנו של המיספורות, להקמת מחדש של יישוב יהודי גדול בגרמניה. אם תוך תקופה קצרה לא נוכל לפתור את בעיית העליה, הרי העניין ינאס לא רק על הפליטים אלא גם על השלטונות האמריקניים ואלה יסייעו להוצאותם של הפליטים במשך הרמנה.

לא יכולנו להכריש כי כל הסכנות הללו לא היו בדרוה מזו הלה. אולם לעומת כל המקטרגים ראו-שחזרות ומערי-ידיים הגשנו חוהנו להגיש כי אין לדאוג את גורלם של העקורים וישובי המחנות כביעת נפרדה משאלת עתידו של העם והחזירי בכלל. הייתי משוכנע כי נכסנו לשלב המכריע של מאבקנו לעצם קיומנו הלאומי, כי המערכה של השנים הקרובות תכריע אם תקום מדינה עברית ובה לפניה שרידי עמנו או אם תכרת תקוותו היישוב בארץ וכו. קיבוצי התיישב פתמפצות יתו נידונים לגיוה ואולי לכללה הוטאל וראיתי רק את הברירה האנוחה הזו לפני, לא תפוזרות אותי חומרת מצבם של הפליטים, למערכת הנורית על שותמ של עם ישראל היינו רשאים והייבים לגייס כל כוח, ושאריות-הפליטה תמלצאת בדרך לארץ היותה ומחות כוח במאבקנו. להצלתנו במערכת הית נחיי שתיישוב ויכל לעמוד בה ושקייבצי היתדים יוכלו להגיע לעזרתו ויפלו לחואחד אמו. ביהח, היתדים ממורח-אירופה ואפילו, ישיבתם הוגנית במחנות היתה אהת היתדים להבטחת רצונותה של העליה, להבטחת זמגע תבלתי-פוסק בין העליה לבין התפוצות.

כיו היתה האבחה שלי, זה היה מקור אמנתנו ומקור כוחנו לעמוד במערכת ולהמשיך בעבודתנו בימים האפלים של סתיו חורף תשי"ז בספטמבר 1946 אמרתי, במועצה של שארית-הפליטה כי עד לפתרון מלא של בעייתם תעבורנה שלוש שנים, אך כדי לעבור את התקופה-הת-הסכנות בראש שלם ובקומה קופסה כדי לשמור על שארית-הפליטה כגורם חיוני במאבקנו, היה צורך שתותיה תנועה מתמדת ותיי צורך לטפל בה על-מנת לשמור על רמתה המוסרית והדימויה והצינונית.

תוך-התדשים ועקמו, נוסף על המחנה בגרמניה ועל המחנה בשווייט, עד תשעה מחנות-נצרה. בכל מחנה עבר שליח או שניים בראש הברי-מדיטים והשליח היה גם שוור הראשי של מגזר המחנה משם אנור"א, ארבע-עשר שליחים עבדו במחנות אלה. היילים נמנו על התנועות: השומר-הצעיר, דרוך, נו"ם, תנועה-הציוני, בני-עקיבא ואגודת-ישראל. הית עוד מחנה אחר, מחנה הקואר-רינאציה, באינב 1946, עם בוא הזום והגורל מרוסיה לפולק, וישג שם הסכם בין ארבע התנועות הלא-דתיות כי ילדים עד גיל 14 וכו היילים הנגולים מבני תנועות לא יעמדו לתנועות אלא יחונכו במסגרת כללית שבהתהלמה חשתתפתה כל ארבע-התנועות על-ידי מודל-לים. הסכם זה, לעוננו, לא נאריך ימים ונסוף על קיום הקואורדינאציה-ע"ג-הית כל תנועה גם ילדים לעצמה, כך שלמשהו נתוספה הקואורדינאציה לתנועה ומישיית על ארבע התנועות הלא כללה בעיקר ילדים זאולים.

המתלקה לעלית-תנועה היתה מספלת בכל העניינים הנוגעים למחנות-הילדים, במשא-אמתו עם אנור"א ועם הגיינט בעניינים החמורים, בהדרכת המדריכים במי-עיון וסמנוליות, בריכוז מורים למחנות, בתוספת ספר-לימוד, בתוצאה עיתון לילדים, "ניצנים" ובעלייתם של הילדים.

שילוחי זמורות של שארית-הפליטה

אכן תורומה הנדולה שינתה את פניה של שארית-הפליטה במחנות מזו היטה. מיספר היתדים באגיוו האמריקני של גרמניה ובהולין גדל פוי-שנים מאז ראשית תקיף ולמעלה מפי-שלושה מאז ראשית השנה האחרית. גם הרכב הארכיזוסיה שנות תבלית שיינו, מיספר הילדים בגילים 1-5 עלה ערך מ-2,800 ל-17,500. על הילדים לוחמים סיפרו כבר בפרק הקודם, אך החופשה תבלות בייתר המבולית את תבאים מרוסיה מצוואי מחנות-הרכיב, הלא כי באו משפחות שלמות והיסוד הקשופות, הלא המאפיין ציבור זה ואילו המשפחות מתמותת-היתוכו היו ברובם המכריע בודדים, איברים-אוברים של משפחות מודסקות.

המחנות החדשים אשר הוקמו: עברו פליטי פולין היו לרוב במצב גרוע מזו המחנות הקודמים. תצפפות בהם ויתמו. איימה והוכיחה את ימי לארבע-בני, מלפני שנה, ראנו צורך לעמוד. לילדים, של הפליטים החדשים במדינות, הארצות והתעורנו כמעט את כל השלוחים מזו המחנות הותמקים והמסודרים למחנות החדשים. התפתחות בארץ-ישראל; לרוע מזלנו, לא הוקלה עלינו את המלאכה, בוי בזמן אספנו את שרידי הודת מורת-אירופה ובעיקר את שרידי יתודי פולין, שבט שלם אשר חגר את מותנוני ועקר-עצמה ממקום מגוריו מזו. דורות, והיכנונו אותם בהישיבה אחת במקלטי-הילית הרעוע הנקרא מחנות אנור"א; ב-רובנו החמיל תולד המאבק הצינוני על היתותנו ועל עצם קיומנו.

באוגוסט 1946, בימי שיא הברירה, התבוננה, במשלה המאבדאט להנחית משה ניצחת לתעפלה היתדות ותחלה פורשת היתדות והידישים לקפריסין. לאור התפתחות דיאלקטית זו היינו חייבים לחשב מחדש את דרכנו בתוך

דסק (אינדוסט) חולק הודי סקונים בימי הכיבוש הנאצי

צרת זו על גורלם של יהודי סלונים היא חלק מתוך זכרונותיו של יהודי סקאליש שנלקח במלחמת העולם השנייה לסלונים וניצל לאורך שנמשך כרבע מאהון ליערות עם אשתו.

ב-22 ביוני 1941, עם פרוץ תפוזתם ביז גרמנית לבין ברייט-דמוציעות, נקבעת עם אשתו וילדתי שרת בת השש, לעיר סלונים. בעיר זו נמצאו באותו הזמן כמה תלמידי מלחיני קאליש, ביניהם גם קרובים ויריבים שלנו. בשעות הבוקר של ה-25 ביוני יצאתי לקרות לחם במאפיה שחייתה בבבלותו של יצא קאליש בשם בלוי. הוא היה מאד שאפשר היה לסמוך עליו. במקרה שמלישו מירידי לא ידע לקחת לחם, היה הוא רואה מחובתו להביא את הלחם לכתנו חורתי. מהמאפיה שבירצנו כשבדי סל והוכנו ככר לחם, שכבר בימים הראשונים לקיבוש קשת היריב להשיגו. בשוני הביתה דרך רחובות ריקים מאדם נחלקתי במכונית נוסעים לבאת שבת ישבו כמה קצינים גרמנים ולפידר. המכונית נעצרה קרוב אלי ארבעת הקצינים יצאו ממנה. הכביר בדולח שאל אותי אם יודע לזכר גרמנית אם יודע אני לקרוא מפה בקול ממני תשובה חיובית, והיצא מתוך הבילת מפתח של העיר סלונים, מפות מודייקות לפולין. הוא ביקש ממני שאצביע על המקום בו עוצר את מכוניתם. הצבעתי על המקום. לאחר-מכן ביקש ממני להצביע על המנהל המרכזי והעיר שלדעות מתאים להפסקה הצבאית. הצבעתי על בנין גדול בקומץ מסים. הוא הציע לי להיכנס למכונית הדורתי לו שאני יהודי, מותר הנחה שבישמו את הוא יוחמר על שירותי. הוא השיב לי שפעמיני גוע ומוצא מספל הנסאפן כלפי ולא הצבא, ושעורתי דרושה לו באותו רגע. בדרך לבנין שנכחד למעקדה תא-הודיע לי שמרגע זה אעמוד לשירותו כמחויבן במשקפת הצבאית. לאחר-מכן התברר לי שהקצין המכיר הוא הוא משקי-זעיר ואלה שישבו איתנו במכונית כל עונות הקיבוש ביחד.

בהגיענו למקום המיועד — הוא הכיח, פתחת לשעור — ולאחר שהמפקד אסף את "המחויבה" כוואמת את צרכי, הורשיתי להיעדר שנה אחת. לצורך הבאת הלחם למשפחתי ואף להודיע לה על מוניתי. המפקד הראשון שהחל עלי היה להכין כרוז בשפת הפולנית והבילרוסית. בהמשך המפקד לאוכלוסיה לשמור על השקט הסדר לשחת-פעולה עם השלטונות. מכרזי הצביע על התפקיד וההיסטוריה שהחיל על עצמו היריב הגרמני — לשחרר את עמי ברייט-דמוציעות מהעול הכלשליכטי-יהודי.

את תפקידינו בחקופת החודשה של שלוחתנו הגדולה: (1) נגברת העליונה והתעמדת; (2) החרבת מטרותיה של החברה והחלוצית ופרודוקטיביותה ויתמנותי-חומות; (3) דאגת לחינוך ולטיפול בילד; (4) חינוך חוגגת עצמית; (5) סידע לפעולה ציונית בכל צורותיה, שאגות אלו עמדו קדיין בבינים חכריי של המשלחת אשר נחמייים בנובמבר 1946 בברסלונאדן. בתחילה היו לנו מספרת אם לקיים את הכינוס דוקא במקום זה, מקום מושבו האותוב של הגדול בצולרי ישראל, אך לבסוף הכריעה הנהלות המכנית. במקום היו שני בתי-מלון, אשר תועמדו לרשותנו, אחד שולופסק עבור הורעד והלרכיני של שארית-הפעילות השני שימש קייטנה של מחנה הפליטים בלאגוסבלר. ואמנם היווה זו תמונה מוזרה ומשקיה כמאז. בלב האלפים, לרגלי ההר בו התנוסס פסם ארמונו של היטלר, נחאספו כמאת שליוזים ארצישראליים רדנו על דרכם בתוך שארית ישראל, דנו על תמלופנה היהודית של זמננו. לא נמסור כאן דו"ח על מולך הכינוס, אלא נעמוד על הבעיות אשר העסיקו את הכינוס. בכינוס זה סוכמה דרכנו והוגדר היטור תרענוני אשר עליו מושחתה עבודת הבריחה והתפעלה ועבודתנו בחור שארית-הפליטה.

בסריו 1946 יכלה המשלחת להחחיל סוף-סוף גם בפעולה באוסטריה. אוסטריה היתה בשנת 1946 לארץ-המעבר העיקרית ליחידים והבורחים ממזרח אירופה והיא היתה כנראה הסביבה שהגיעה את השלטונות להחונד לבניסה משלחת מטעם הסוכנות היהודית. רק באוקטובר 1946 התגברו על הקשיים ופתחנו בפעולה באזור האמריקני ובווינה. האופי המיוחד של אוסטריה, שבעוד אותה בשנת 1946 למעלה ממאה אלף פליטים יהודים, אך מיספר הפליטים באותה ארץ לא עלה אף פעם על 25 אלף, שיהיה גם למשלחת אופי נבדל מזה של המשלחת בגרמניה. השפיעה גם השעבודת ש"הבריחה" עבדה במקום שנה תמימה לפני בוא המשלחת ומשום-כך לא הוגשם באוסטריה איוח מלא של כל תפוצציות הציוניות כפר שגששה בגרמניה. המשלחת באוסטריה הייתה בראשייתה חלק של המשלחת בגרמניה. וכפופה לנהלותיה. אולם במרוצת הזמן הליינה לעצמאות מוחלטת. אסירי עבודתה התנהלה מר שיתוף-פעולה הדדק עם המשלחת בגרמניה. במסגרת סקירה זו לא נעמדו על הפעולה באוסטריה, אך דברים רבים הנאמרים על גרמניה נכוח יפה גם לגבי אוסטריה.

במשך כל שנות פעולתנו היה לנו מצב מועט באופן יחסי עם שרידי היהודים הגרמניים. מספרים תגיע ל-17,000 בערך, מזה קרוב למחצית כבילין והשאר שוורים בכל שטחי ארביבושו. רבים היו ביניהם הזקנים ואנשים שחיו בנישואי-תעורבות ורק חודות לעובדות זו ניצלו בשנות השואה. ציבור זה היה ברובו גמול כל ערכים יהודיים וגם חסר רצון לבנות את חיי מחודש. כבילין בה יהיתה קיימת קהילה של יהודים גרמניים עם קרוב ל-8000 חברים, שיתפנו פעולה עם הקהילה או בשאר המקומות לא היה לנו עניין מיוחד בהם. גם בעת הפעלה התמונית לא עלו מיקיבוך יהודי זה אלא כשלושת אלפים איש בלבד.

הקדמה מחברות

ל לקוח מרשימת - שלשים חוברים

חברות מורחבות

אחת - עלת לחדש עשרה עשרה

חברות ל

כסל השמיני

1980 רבב